

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1914.

Första kammaren.

Nr 28.

Lördagen den 4 juli.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Herr statsrådet *Hasselrot* avlämnade Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 185, med förslag till ändrad lydelse av § 2 4:o och § 3 10:o tryckfrihetsförordningen.

Herr statsrådet friherre *Beck-Friis* avlämnade Kungl. Maj:ts nådiga propositioner:

nr 164, angående upplåtelse av två områden å Kungl. Djurgården till Stockholm—Rimbo järnvägsaktiebolag;

nr 165, med förslag till förordning angående stämpelavgiften;

nr 166, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ samt 6 kap. i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper;

nr 167, med förslag till förordning om vissa ändringar i 6—10 §§ i förordningen den 20 april 1906 angående en särskild stämpelavgift för försäljning av punsch, arrak och rom;

nr 168, angående tilläggspension åt tre distriktslantmätare;

nr 169, angående upplåtande av en lägenhet från den till kronopark avsatta delen av förra häradskrivarbostället Viksjö nr 2 i Uppsala län;

nr 170, angående försäljning av viss del av förra militiebostället Ryssvi nr 1 i Uppsala län;

nr 171, angående försäljning av förra länsmansbostället Balingstaby nr 5 i Uppsala län;

nr 172, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Åraslöv nr 15 i Kristianstads län;

nr 173, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Abullabergera nr 1 i Kristianstads län;

nr 174, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Karup nr 2, 3 i Kristianstads län;

nr 175, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Kjällsby nedra nr 1 med Kyrkotegen nr 1 i Göteborgs och Bohus län;

Första kammarens protokoll vid senare riksdagen 1914. Nr 28. 1

- nr 176, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Örby nr 2 Bossgård med Kungsfors nr 1 i Älvsborgs län;
- nr 177, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Flo nr 4 Björn Anundsgård i Skaraborgs län;
- nr 178, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Karstorp nr 1 i Skaraborgs län;
- nr 179, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Pålshoda nr 1 och Folkasboda nr 1 i Örebro län;
- nr 181, angående försäljning av områden från kungsladugården Skälby med Värnsås i Kalmar län;
- nr 182, angående upplåtande av lägenheter från kungsladugården Horn nr 1 i Kalmar län;
- nr 183, angående upplåtande av lägenheter från Kungsörs kungsladugård i Västmanlands län;
- nr 184, angående upplåtande av lägenheter från kronoegen-
domen Stora och Lilla Åvesta i Kopparbergs län;
- nr 187, angående vidtagande av vissa ändringsarbeten i armé-
förvaltningens ämbetshus;
- nr 188, angående förhöjning i gratialen åt avskedad manskap
vid armén;
- nr 189, angående vissa ändringar i avlöningsreglementet för
tjänstemän vid statens vattenfallsverk den 29 augusti 1913;
- nr 190, angående anställande av dels en extra föredragande inom
sjöförsvarsdepartementet och dels en mariningenjörstipendiat över
stat;
- nr 191, angående anordnande av telefonförbindelse mellan Holm-
ön och Holmögadds kustsignalstation; samt
- nr 192, angående användande av ett till anställande av försök
med minmateriel beviljat belopp.

Anmälles och bordlades statsutskottets utlåtanden:

- nr 18, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl.
Maj:t angående utredning och förslag i fråga om minskning eller
avskrivning av den avgäld, som utgår från de hemman, vilka varit
delägare i Ätrans åsänkingsföretag;
- nr 19, i anledning av väckt motion om anslag till rättshjälp
i vissa fall åt åbor och lägenhetsinnehavare;
- nr 20, i anledning av väckt motion angående en lånefond till
understöd åt vissa fastighetsägare, som lidit ekonomisk förlust genom
nedläggande av driften vid sockerraffinaderiet i Hasslarp;
- nr 21, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl.
Maj:t angående undersökning i vad mån hos statens verk och myn-
digheter personer äro på ett stadigvarande sätt sysselsatta med städ-
nings- och rengöringsarbete m. m.; samt

nr 22, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning i fråga om beredande av förbättrad ställning åt vissa å domsagornas kanslier anställda skrivbiträden;

bankoutskottets utlåtande nr 9, angående regleringen av utgifterna under riksstatsens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna; ävensom

lagutskottets utlåtande nr 9, i anledning av väckt motion om beredande av rätt för gift kvinna att föra egen eller annans talan vid domstol eller hos annan myndighet.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet herr *Bergqvists* under gårdagen väckta och då bordlagda motioner:

nr 88, om anslag för anställande av sex folkskoleinspektörer inom Luleå stift; och

nr 89, angående Luleå stifts indelning i folkskoleinspektionsområden.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran följande nästlidne dag bordlagda ärenden, nämligen bevillningsutskottets betänkande nr 9, första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 2 ävensom första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 1.

Vid förnyad föredragning av konstitutionsutskottets den 1 och 3 innevarande juli bordlagda utlåtanden:

nr 6, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 9 § i lagen om val till riksdagen den 26 maj 1909 och dels en i samma ämne väckt motion;

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse av §§ 18 och 22 regeringsformen; samt

nr 8, i anledning av väckt motion om ändring av § 18 i lagen om val till riksdagen,

biföll kammaren vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets den 1 och 3 i denna månad bordlagda utlåtande nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående vissa utgifter för kapitalökning i avseende å post- och telegrafverken samt statens järnvägar jämte i ämnet väckta motioner.

Punkten 1.

Lades till handlingarna.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 3 och 4.

Lades till handlingarna.

Punkterna 5—8.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 9.

*Anslag till ny
rullande ma-
teriel vid sta-
tens järnvägar.*

Med anledning av vad Kungl. Maj:t i nedan omnämnda ämne föreslagit riksdagen, hade utskottet i föreliggande punkt hemställt, att riksdagen måtte för år 1915 till anskaffande av ny rullande materiel vid statens järnvägar bevilja ett anslag av 3,900,000 kronor.

Herr Svensson, Ivan: Herr talman, mina herrar! Såsom av statsutskottets utlåtande synes, har järnvägsstyrelsen hos Kungl. Maj:t gjort framställning om 500,000 kronors större anslag till rullande materiel än Kungl. Maj:t ansett sig böra föreslå riksdagen att bevilja. Järnvägsstyrelsen föreslog nämligen 4,400,000 kronor för detta ändamål, under det att Kungl. Maj:t av riksdagen begärt 3,900,000 kronor, vilket belopp av statsutskottet tillstyrkes.

Denna nedprutning medför, att i stället för den av järnvägsstyrelsen önskade rullande materielen 180 stycken vagnar av viss typ, endast 45 sådana skulle komma att erhållas. Jag beklagar denna nedprutning, därför att jag väl känner till, att den av järnvägsstyrelsen önskade tillökningen är av behovet påkallad. Jag medger villigt, att det icke numera föreligger samma betydande vagnbrist vid statsbanorna, som förhållandet var för ett antal år sedan. Vid den tiden hände det ofta, att riksdagen även efter framställning av Kungl. Maj:t på grundval av järnvägsstyrelsens äskande prutade på anslagskraven till rullande materiel utan tillräcklig hänsyn till behovet därav.

Denna nedprutning, denna snålparepolitik så att säga, medförde ofta betydande olägenheter såväl för statsbanorna som för trafikanterna. Nu föreligger naturligtvis icke samma starka behov som då, icke samma stora brist på rullande materiel, men visst är att vagnbristen fortfarande ofta gör sig gällande. Det behövs blott en så relativt obetydlig anledning som att en mindre manöver hålles någonstades eller att t. ex. under betkampanjen i Skåne större efterfrågan på vagnar gör sig gällande, för att vagnbristen skall göra sig kännbar på ganska vida trakter.

Härtill kommer, att vi nu otvivelaktigt befinna oss i en ekonomisk nedgångsperiod, då materiel kan anskaffas relativt

billigare än under högkonjunktur. Denna nedgångsperiod torde till följd av efter propositionens avlämnande inträffade omständigheter kunna förväntas bliva starkare vad vårt land beträffar, än man kunde förutse, när propositionen avlämnades — jag tänker på den svåra torka, som med all visshet kommer att vålla en mycket nedsatt skörd. Denna olycka, som till sin omfattning naturligtvis ännu icke kan överskådas, kommer helt säkert att medföra betydligt minskad företagsamhet, och med denna minskade företagsamhet följer också minskat antal arbetstillfällen. Nu är det min uppfattning, att staten under sådana förhållanden bör i största görliga mån söka uppträda reglerande på arbetsmarknaden.

Anslag till ny rullande materiel vid statens järnvägar.
(Forts.)

När jag begärde ordet, avsåg jag att få till herr statsrådet och chefen för civildepartementet rikta en värdsam anhållan, att han ville — ty jag hoppas och tror, att han delar de synpunkter jag här framhållit — till de under honom sorterande affärsdrivande ämbetsverken, ställa en anmaning att under den nedgångsperiod, som under den närmaste framtiden sålunda väntas, söka verka så stödjande för den inhemska industrien, som görligt är.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren vad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Punkterna 10—13.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 14.

Lades till handlingarna.

Punkterna 15—20.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 21 och 22.

Lades till handlingarna.

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets den 1 och 3 innevarande månad bordlagda utlåtande nr 8, angående avsättande av medel till fonden för statsskuldens amortering, biföll kammaren vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo lagutskottets den 1 och 3 i denna månad bordlagda utlåtande nr 8, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om lagstiftning till skydd mot olovligt tillägnande av kottar.

Om skydd mot olovligt tillägnande av kottar.

Om skydd mot
olovligt till-
ägnande av
kottar.
(Forts.)

Uti en inom första kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, nr 2, hade herr *Gustaf Barthelson* hemställt, att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes taga under omprövning, huruvida icke i strafflagen borde meddelas uttryckliga bestämmelser, ägnade att bereda skydd mot olovligt tillägnande av kottar, ävensom därefter för riksdagen framlägga det förslag till lagstiftning i ämnet, vartill omständigheterna föranledde.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande på anförda skäl hemställt, att riksdagen, i anledning av förevarande motion, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utreda, huruvida och på vad sätt straffbestämmelser kunde meddelas till förekommande av olovligt tillägnande av kottar från växande träd å annans mark, samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning kunde föranleda.

Reservationer hade avgivits

dels av herr *Alexanderson* i fråga om viss del av utskottets motivering,

dels ock av herrar *Lindhagen*, *Stärner*, *Schotte*, *Persson* i Norrköping, *Olsson* i See och *Igel*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr *Biörklund*: Motionären påstår, att det spörsmål, som behandlades vid en föregående riksdag, om skydd för markägarens rätt till de bär, som växa på hans mark, står i nära sammanhang särskilt med frågan om markägarens rätt till å hans mark varande tall- och grankottar samt till frukten å skogsträden i allmänhet.

För min del kan jag icke se det nära sammanhanget, men så till vida anser jag, att här ett sammanhang finnes, att liksom jag förra gången gjorde vad jag kunde för att motsätta mig en inskränkning i fråga om bärplockning, jag också nu finner det vara riktigt att opponera sig emot inskränkning i kottplockning.

Motionären anser, att den redan beslutade utredningen rörande skydd för markägaren till de å hans mark växande bären borde utsträckas till att omfatta ej blott de vilda bären utan allt annat å hans mark förekommande. Då tycker jag, att konsekvensen väl skulle vara den, att motionären begärde ett sådant allmänt förbud. Men det strede naturligtvis för mycket mot den allmänna uppfattningen, och därför inskränker han sig nu till att begära det med avseende å kottar. Får han så denna framställning bifallen, kommer nog ett annat år en begäran om förbud för ytterligare något, och så småningom tas väl sålunda ifrån allmänheten rätten att plocka svamp, nypon, enbär, blommor och allt sådant, som allmänheten plägar tillgodogöra sig eller som i de enskilda hushållen på landet plägar samlas för att komma till nytta.

Anledningen varför han anser, att förbud för plockning av kottar, nu bör införas, är den, att dessa hava fått värde, och han säger, att förrän detta skydd erhållits, torde ett allmänt intresse för rationell skogshushållning ej komma till stånd. Min uppfattning är den, att det allmänna intresset för rationell skogshushållning har småningom ökats just under de sista 30—40 åren, då tall och grankottar fått något värde. Jag tror därför icke, att erfarenheten har visat, att tillgången till insamling av frö eller tillgången till plockning av kottar lägger hinder i vägen för en rationell skogshushållning eller minskar utsikten till ökat allmänt intresse för rationell skogshushållning.

Om skydd mot olovligt tillägnande av kottar.

(Forts.)

Sedan motionären talat om, hur skadligt det är att frihet med avseende å plockning av kottar finnes, så kommer han till någonting som han säger vara en ännu kännbarare förlust än förlusten av kottarna för skogens ägare, nämligen den skada, som kan ske på träden vid kottplockning. Men han erkänner ju, att för denna skada redan finnes straffbestämmelser. Man kan då egentligen icke inse vad det skall tjäna till att nu tala om även den skada, som staten sålunda redan har sökt förekomma, såvida den kan förekommas genom straffbestämmelser.

Han säger, att fröträden och träd intill hyggeskanterna på kalhuggen mark, vilka på grund av sin friare ställning bära kott rikligare och oftare än träd inuti bestånden, skulle vara så illa utsatta för kottplockarna, i det att dessa toge bort kott och därigenom omöjliggjorde för dem, som spart fröträden, att få sin mark självsådd. Men jag undrar om icke de där fröträden, som äro kvarlämnade, i allmänhet hava så stora dimensioner, att det icke är så synnerligen lätt att plocka dem läns på kott. Och skulle så vara, att de kunde plockas läns, kan jag icke därför se, att därav följer vad som motionären anser ovillkorligen följa. Motionären säger nämligen att vid dylikt länsplockande måste ägaren från annat håll köpa frö för att genom dess utsäende erhålla nödig återväxt. Detta förutsätter först och främst, att han icke har något annat skogskifte, från vilket han kan hämta sitt behov av frö. Om så icke är förhållandet, har han likväl än så länge, innan motionären fått sin vilja fram, rätt att plocka kott på annans mark, och då kan jag icke se, varför han skulle vara nödtvungen att köpa frö.

En naturlig föryngring i tillräcklig grad skulle omöjliggöras, om kottar finge plockas på annans mark, menar motionären, och återväxten komme att bliva i kvalitativt hänseende underhållig, då den måste ske genom kultur av personer, som ej förstå att bedöma halten av det härför köpta fröet. Det är en väl mycket generell misstro mot en skogsägare, att om han har fröträd, men kottarna bliva bortplockade, han icke skulle förstå sig på att bedöma halten av det frö han köper. Utan bör man väl snarare utgå ifrån att han förstår den saken ganska bra, när han är skogsägare.

För att söka bedöma huruvida det verkligen kan finnas

Om skydd mot
olovligt till-
ägnande av
kottar.
(Forts.)

för ringa tillgång på kott för skogsägarna själva har jag sett i domänstyrelsens årsberättelse för år 1911. Den innefattar upplysningar bland annat om att i Västerbottens län finnas kronoparker och kronoöverloppsmarker till en sammanlagd areal av över 3,000,000 hektar. På dessa områden har kronan under år 1911 använt, inom det ena distriktet 35,15 kilogram frö, inom det andra distriktet 71,69 kilogram frö — allt inom den del av skogsmarkerna av vilken kronan själv tar avkastningen. Inom den del av de allmänna skogarna, varav kronan icke tar avkastningen, såsom prästboställen m. m., är nedlagt i det ena distriktet 1,5 kilogram frö, i det andra distriktet 3,2 kilogram frö.

Man tror nog, att det finnes mycket mera frö tillgängligt i dessa skogstrakter, om det tillvaratoges. Och med allt erkännande av statens allt större intresse för skogsodlingen och skogsåterväxtens befrämjande på egna marker, får man väl medgiva att ännu har staten icke — till följd av bristande arbetskraft eller andra anledningar — kommit upp till den intensiva skogsvård, som många enskilda personer och i all synnerhet en hel del bolag i Norrland utöva. Det är vanligt under fröår att i norrländska tidningar få se annonser, vari bolagen på det enträgnaste uppmana allmänheten att samla gran och tallfrö och erbjudas betydliga pris för insamlat sådant frö, varjämte anvisning lämnas på lämpliga platser, där fröet kan avlämnas. Där göres sålunda från bolags sida verkligen allt vad göras kan för att uppmana allmänheten att insamla frö av ifrågavarande slag och jag tror, att det vore till nytta, om allmänheten ännu under många år framåt finge även på kronans stora skogar fortsätta kottinsamlingen.

När man sedan kommer till lagutskottets betänkande, finner man tillkännagivet, att motionären icke avser, att det skulle förbjudas att plocka kott i allmänhet, utan att förbudet blott skulle avse kottplockning ifrån växande träd. Men om så är förhållandet, att man fortfarande skulle få plocka all nedfallen kott, kan man icke förstå, vad det skulle bli för resultat av den erinran, motionären gör på annat ställe, där han säger: »Visserligen kan dylik skadegörelse på grund av redan varande lag åtalas, men torde det vara tydligt för var och en, att, så länge allmänheten anser sig äga rätt att plocka kottar var som helst, det är omöjligt att mot dylik åverkan bevaka en skog på grund av mängden av kottplockare.» Skulle fortfarande allt det nedfallna få plockas, är det väl antagligt, att det blir lika många kottplockare som förut, och då blir det bara ökade svårigheter, om förbud stadgas att plocka kott från växande träd, i det man nämligen för att upprätthålla ett sådant förbud finge försöka taga reda på, huruvida insamlade kottar plockats på marken eller på träden. Detta synes mig ingalunda vara ägnat att förenkla saken utan snarare tvärtom.

För min del får jag säga att de skäl, som motionären anfört, icke synas mig vara så synnerligen bärande, om jag skall döma

av den erfarenhet jag har från Norrland. Går jag däremot till den av herr Schotte m. fl. avgivna reservationen, finner jag där rätt bärande skäl anförda för att yrka avslag å motionen och utskottets hemställan.

Om skydd mot olovligt tillägnande av kottar.
(Forts.)

I denna reservation säges bland annat:

»Insamling av kottar har alltid ansetts vara medgiven vem som helst. Å vissa orter och under vissa år lärer en dylik insamling ge den fattigaste befolkningen ett välbehöfligt tillskott i dess tunga kamp för uppehållet. Skall därför en ändring ske i den nu bestående rätten till insamling av kottar, böra härför synnerligen starka skäl kunna åberopas. Ensamt åberopande av en jordägarens rätt eller ett hans intresse av att lämnas i okvald besittning av kottar, som växa å honom tillhöriga träd, kan ingalunda vara tillfyllest för att rubba en sedan gamla tider bestående rätt.»

Instämmande i dessa skäl ber jag, herr talman, att få yrka avslag på utskottets hemställan.

Herr Barthelson: Herr talman, mina herrar! I den föreliggande motionen har jag hemställt: »att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes taga under omprövning, huruvida icke i strafflagen borde meddelas uttryckliga bestämmelser, ägnade att bereda skydd mot olovligt tillägnande av kott, ävensom därefter för riksdagen framlägga det förslag till lagstiftning i ämnet, vartill omständigheterna föranleda.»

Lagutskottet har nu med anledning av denna motion beslutat hemställa »att riksdagen, i anledning av förevarande motion måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utreda, huruvida och på vad sätt straffbestämmelser må kunna meddelas till förekommande av olovligt tillägnande av kottar från växande träd å annans mark, samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning kan föranleda.»

Var och en, som har läst motiveringen till min motion skall, om han opartiskt bedömer densamma, finna att min avsikt just är att bereda skydd mot åverkan, mot skadegörelse å växande träd, varför jag med tacksamhet instämmer i utskottets hemställan. Vad den siste ärade talaren anförde — han svävade vitt ut och talade både om svamp och nypon och allt möjligt — berör insamling av kott i allmänhet och icke vad jag åsyftar med min motion straffbestämmelser mot skadegörelser genom insamling av kott utan tillstånd å växande träd.

Under långliga tider har kott i vårt land insamlats på sådant sätt, att de plockats på hyggena. Det går icke till så, att man plockar nedfallna kottar — de falla nämligen icke ned från träden förrän de redan avlämnat sina frön — utan när ett träd är fällt, avplockas kottarna från detsamma. Vi hava under långliga tider i vårt land erhållit tillräckligt med frö

Om skydd mot
olovligt till-
äggnande av
kottar.
(Forts.)

på det sättet och komma nog fortfarande att på samma sätt kunna få landets fröbehov fyllt, om insamlingen på detta sätt sker från de nedfällda träden. Genom det sätt, varpå kott däremot plockas på en del ställen, såsom jag påpekat, bliva träden förstörda. Den ärade talare, som här uppträtt emot motionen och de som inom utskottet reserverat sig emot vad jag i densamma har anfört, hava tydligen icke reda på, hur kott-plockningen på många ställen i verkligheten går till. I stället för att uppsöka hyggena, som kanske ligga längre bort, går man nämligen ofta till de närmast stående träden, som bära kott, varvid man naturligtvis i första hand utväljer de träd, från vilka man lättast kan åtkomma kotten, de unga och medelålders träden. Då en och annan här ömmar för de personer, som plocka kott och som därav hava en viss inkomst, är det väl orimligt att man ömmar för dem på sådant sätt, att man rent av vill understödja ett tillvägagångssätt, varigenom träden förstöras: det är ju precis detsamma som att slå ihjäl kon i stället för att mjölka den. Ett träd, som berövas sina grenar och kottar, kan nämligen aldrig mera bära några kottar.

Jag skall be att nu, medan jag har ordet, få vända mig emot en del av vad som här i övrigt säges i reservationen. Men innan jag det gör, skall jag påpeka, att denna motion står i det innerligaste samband med en motion, som framlades för 1912 års riksdag av herr Akerlund i andra kammaren. På grund av denna motion beslöt riksdagen en skrivelse till Kungl. Maj:t, vari riksdagen anhöll, att det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda vilka åtgärder kunde finnas lämpliga till förekommande av i motionen påvisad skadegörelse å ungskog samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill en sådan utredning kunde giva anledning.

Motionens framställning innehöll bland annat: »I åtskilliga av våra större städer och måhända annorstädes tillsaluhålles för prydnad i hemmen i allt större utsträckning toppskott av unga furuplantor, varigenom dessa för framtiden förstöras, samt jämväl hela plantor, varjämte vid jultiden massor av unga granar salubjudas. Härom vore ej så mycket att säga, om skogsägarna, som äro ansvariga för skogarnas återväxt efter avverkningen, voro de som idkade här ifrågavarande rörelse eller densamma bedrevs med sådan urskiljning och tanke på skogens fortbestånd.

Denna trafik har numera antagit sådana dimensioner att en mängd skogsägare, som ägnat varmt intresse åt skogens vård, se sig urståndssatta att med någon utsikt till framgång uppdraga ungskog, helst en övervakning som skulle mäktat råda bot mot ifrågavarande rothygge praktiskt taget är omöjlig att åstadkomma i våra skogar med dessa i regel stora vidder.»

Motiven för herr Akerlunds och min motion äro således desamma de avse båda skadegörelse. Min motion avser absolut icke att, såsom den siste ärade talaren uttryckte sig, för-

bjuda insamling av kottar. Han försökte att förlöjliga motionen för att vinna sitt syfte. Men det är icke insamlingen av kottar i och för sig, det är fråga om i min motion, utan det är fråga om insamling på sådant sätt, att träden förstöras. Själva insamlingen av kott bör naturligtvis på allt sätt uppmuntras.

Om skydd mot olovligt tillägnande av kottar.
(Forts.)

I nämnda motion av herr Åkerlund framhålles också skarpt, att 1903 års återväxtlag förpliktar att tillse att skogsägare icke genom bristande lagstiftning hindras att fullgöra de skyldigheter, som denna lag ålägger honom.

Samma är förhållandet i detta fall. Å ena sidan nedhuggas de unga träden; de fällas visserligen icke, men de avkvistas och toppas, och det är ungefärligen detsamma som det i herr Åkerlunds motion omnämnda.

Men det tillkommer ännu ett motiv till fördel för den motion jag har tagit mig friheten väcka, och det är att när träden berövas sina kottar, så berövas också skogsägaren möjlighet till återväxt, ty det förhåller sig ju på det sättet, att fröen sitta i kottarna, och utan dem kan det således icke bliva självåterväxt. Skogsägaren hindras således genom denna rovplockning att fullgöra de förpliktelser 1903 års skogslag ålägger honom — förpliktelsen att skaffa återväxt.

Den ärade talaren sade bland annat, att fröträden i allmänhet vore så höga, att man icke gärna kunde klättra upp i dem för att avplocka kottarna. Så är dock mängden gång förhållandet, till och med, då de äro mycket höga. Såsom framgår av ett intyg, som jag har i min hand, begagnar man sig härvid av klätterskor av samma modell som telefonarbetarna använda. För övrigt är det visst icke alltid förhållandet, att man har att göra med så skyhöga tallar, utan ibland äro de ganska små eller hava åtminstone de undre grenarna hängande nära nog ända ned till marken, och då är det ju lätt att klättra uppi dem, bryta av toppen och hugga av grenarna hela vägen nedåt — Man säger, att lagbud för skadegörelse redan finnes. Ja detta är ju sant, under förutsättning dock, att borttagande utan lov av kottarna på träden är förbjudet, ty anser allmänheten, att den äger rätt att taga kottarne på träden, så kan jag ej förstå, hur man skall få den lagförd för att den gjort denna skadegörelse. Den kan t. ex. åberopa den omständigheten, att det var av en ren olycka, som man råkat bryta av några grenar. Förresten har jag vid min motion rörande denna lagfråga utgått därifrån, att rättskänslan hos vårt folk är så stark, att om det av mig förordade lagförbudet kommer till stånd, så kommer denna åverkan att av sig själv upphöra, och allmänheten kommer att plocka kottar där dessa böra tagas, nämligen på hyggena. Jag bör kanske tillägga, att vi från skogshushållningssynpunkt måste, om vi vilja ha kraftig återväxt, söka få kott från den kraftigare skogen. Det är ju den kraftigaste skogen, som avverkas; där skola alltså kottarna plockas, och där hava de alltid plockats ända in till de sista 10, 15 åren, under vilken sista tid denna

Om skydd mot
olovligt till-
ägande av
kottar.
(Forts.)

omnämnda förstörelse pågått. Man förebär behovet av frö som skäl emot motionen. Ja, att detta är stort är klart, men som jag sagt är det min fullkomliga övertygelse, att vi kunna få tillräckligt med frö, om vi tillvarataga kottarna på våra hyggen. Och jag försäkrar, att enligt min erfarenhet är det endast en bråkdel av de där befintliga kottarne, som tillvaratagas. Om dessa överallt tillvaratagas och allmänheten uppmuntras att där plocka kottar så är jag övertygad om, att vi få fullt tillräckligt med frö utan att behöva hugga ner grenarna från träden. Vad nu angår domänstyrelsens tillvaratagande av frö på kronoparkerna så kan jag ej rätt förstå, vad det har med denna fråga att göra. Jag kan ej förstå annat, än att den ärade talaren därmed velat framhålla, att domänstyrelsen får ganska litet med frö i förhållande till den stora arealen och i förhållande till den avverkning, som pågår. Men detta är ju alldeles precis ett bevis för det riktiga i mitt påstående, att om vi tillvaratoge kottarne från våra avverkningsplatser, så behöfde vi ej förstöra ungskog. Jag tycker föröfrigt, att det är ett ganska egendomligt sätt att samla kottar att kvista av träden för att komma åt kottarna, när man vet att genom avkvisning omöjliggöres att vidare få frö på sådana träd.

Ja, jag ber, herr talman, att för tillfället få inskränka mig till vad jag nu yttrat och yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Stärner: Herr talman! Som medlem i lagutskottet har jag antecknat mig som reservant på denna punkt. Jag har ej kunnat gripas av den lagstiftningsiver, som lagutskottet låtit komma till synes i sitt betänkande genom tillstyrkan det av ifrågakommande motion. Som jag i reservationen påpekat, måste det vara ganska goda och starka skäl för att man skall förändra vad som ingått i den allmänna folkuppfattningen och så att säga blivit landssed. Jag kan ej finna — vad också den förste ärade talaren anförde till stöd för reservationen — att det föreligger verkligt giltiga och tillräckligt starka skäl för att genomföra den förändring i lagstiftningen, som här är ifrågasatt.

Visserligen har motionären lyckats anskaffa och även hos utskottet anført några uttalanden av fackmän, tjänstemän och skogsägare, som skulle vara belysande för nödvändigheten av denna sak, och han har här nyss tillåtit sig att säga, att de, som äro antecknade som reservanter vid lagutskottets betänkande, ej skulle hava reda på, hur det verkligen tillgår vid kottinsamling. Detta senare måste jag på det bestämdaste bestrida. Ty under behandlingen av denna motion i lagutskottet sattes vi verkligen, även om vi ej hade ägt kännedom om den saken förut, tillräckligt in i frågan för att också kunna bedöma, hur det tillgår vid kottinsamling. Men detta oaktat kunde vi ej övertygas om nödvändigheten av att gå med på denna lagstiftning. Och varför? Jo därför, att själva syftemålet med lag-

stiftningen — i fråga varom motionären och lagutskottet givetvis i huvudsak varit av samma mening, ehuru de gått på en något olika linje — enligt vad motionären framhållit, är att erhålla förbud mot rätten att insamla kottar från växande träd för att därigenom förhindra den skadegörelse på träden, som under sådana förhållanden kan förekomma. Lagutskottet resonerar så här: bland i strafflagen 24 kap. 3 § angivna objekt för åverkan eller stöld upptagas icke kottar, »och olovligt tillägnande av kottar från växande träd läser alltså icke falla under ovanberörda lagrum». »Men», säger utskottet, »på sätt motionären framhållit inträder straffpåföljd för den, som vid insamlande av kottar åstadkommer skada å växande träd genom avbrytande av grenar och toppar eller eljest». Därom, menar utskottet, kan det ej råda någon som helst tvekan. Men vad är det då motionären — utöver detta, som redan finnes — vill vinna? Han har nyss från denna talarstol förklarat, att han ej avser att vinna annat än ett skydd mot den skadegörelse av träd, som sker vid kottplockning, och lagutskottet säger, att, enligt dess uppfattning av lagen, finns för de skogsägare, som vilja använda det, ett sådant skydd redan nu att erhålla, och ingen har kunnat anföra något exempel på, att försök att enligt gällande lag stävja överklagade missförhållande misslyckats eller att lagen skulle vara ineffektiv i detta avseende.

Om skydd mot olovligt tillägnande av kottar.

(Forts.)

Det är emellertid ej endast denna synpunkt, som gjort sig gällande. Jag vill ej yttra mig om, hur motionären formulerat sin ståndpunkt i motionen; vi få rätta oss efter vad han här förklarat. Men för många, som hava sympatier för motionen, och även för själva lagutskottet, som i sin motivering betonat detta, har det tillkommit ett intresse för själva *äganderätten* till kotten såsom en värdeprodukt, vilken man borde förbehålla åt skogsägaren och jordägaren. Utskottet har sålunda gått längre än motionären i detta avseende, som synes av sid. 9 i dess betänkande, där utskottet säger: »Förutom av vad sålunda ur förenämnda synpunkt kan anföras till stöd för införande av lagbestämt skydd mot olovlig insamling av kottar, synes skäl för en dylik lagstiftningsåtgärd kunna hämtas även från jordägarens intresse av att lämnas i okvald besittning av de å hans träd växande kottarna». Där har sålunda lagutskottet särskilt tagit sikte på kottarna såsom en värdeprodukt, som bör förbehållas jordägaren. Detta utgör i grund och botten ett ingripande genom en utvecklad lagstiftning, som också den förste talaren framhöll, mot den möjlighet till extra förvärv, som fattigt folk här i landet förut varit vant att hava genom kottinsamling. Det innebär ett krassare genomförande även på detta såsom relativt obetydligt betecknade område av äganderättens princip än som förut praktiserats. Och därför är det ur principiell synpunkt vi reservanter motsätta oss den lagstiftning, som här föreslås.

Lagutskottet bestyrker sin uppfattning genom följande sats något längre ned på samma sida i betänkandet, där utskottet

Om skydd mot
olovligt till-
ägnande av
kottar.
(Forts.)

säger om jordägaren: »Förutom den förlust, som tillskyndas honom därigenom, att han förhindras att själv tillgodogöra sig kottarna å honom tillhöriga träd, kan han under vissa förhållanden få vidkännas även direkta utgifter, såsom för frösådd och liknande ändamål». Där ser man, hurusom lagutskottet ledes av omtanke om skogsägaren med hänsyn till själva kottarna.

Jag skall ej gå närmare in på de principiella och ekonomiska synpunkter, som framfördes av den förste talaren, utan jag tackar honom för det understöd han lämnat reservanterna. Jag tror, att den vinst motionären avser med sin motion, vilken bäres upp av rent fackmannaintresse, icke kommer att bli så stor, som i motionen och ytterligare i hans anförande utbroderats. Ty är det väl någon rimlighet att draga den konsekvensen av detta förslag eller ur de nu rådande förhållandena, att om rätten att insamla kott fortfarande bibehålles, så skulle därav följa, att insamlingen komme att ske till den grad grundligt, så beröva träden varje produkt av kott eller frö, att även själva återväxten och självsådden därav skulle lida ett högst betydligt avbräck. För min del tror jag ej, att det ens är möjligt att så grundligt skatta träden från kott. Jag tror ej heller, att det är vanligt, att plocka kottarna från fröträd, åtminstone ej från de stora fröträden, eller att detta allmänt skulle verkställas på ett sådant sätt, att någon väsentlig skada åsamkas dem. Men om så verkligen sker, om toppar avsågas och kvistar nedhuggas från fröträd, så är väl detta en åverkan eller skadegörelse, som efter nu gällande lag kan och med fog bör beivras av skogsägaren.

Så kommer jag till den andra sidan av saken, nämligen frågan om man verkligen skulle få ett bättre skogsfrö och lättare tillgång därtill genom att införa förbud för kottsamling än genom att fortfarande upprätthålla nuvarande praxis. Och jag har den uppfattningen, att ett förbud komme att verka i motsatt riktning mot den avsedda. Är det riktigt att vi, för att få vårt behov av skogsfrö fyllt, måste importera sämre frö från utlandet? Därom bäres vittnesbörd i utskottets utlåtande, och vissa antydningar finnas även i motionen. Är det riktigt, att detta sämre frö utrikes ifrån bör trängas undan av det svenska, då synes det mig, som om varje försök att lägga hinder i vägen för insamling av svenska frön borde ur nationalekonomisk synpunkt av lagstiftningen förhindras. Jag tvivlar också på, att man kan säga vad som står på sid. 8 i betänkandet, att »nödig hänsyn till att kottar icke skördas från sådana träd, som lämna mindervärdigt frö, lärer i regel icke kunna förväntas av annan än skogens ägare». Vad är detta för resonemang? Kan detta ej kontrolleras? Ej blott de, som själva insamla kotten utan även och framför allt de, som köpa in den, vilka ju stå ansvariga inför fröklängningsanstalten, vilkas uppgift är att så att säga vara fabrikanter av skogsfrö, borde väl kunna utöva den värdefullaste kontrollen. Jag tror icke, att man verkligen med

någon rätt kan åberopa detta skäl ur motionen, om det gäller att bereda ökad möjlighet att erhålla ett bättre skogsfrö och ett för olika orter och marker passande svenskt frö.

Om skydd mot olovligt tillägnande av kottar.

(Forts.)

Jag vill tillägga endast ett par ord. Själv har jag sedan 25—30 år tillbaka i min egenskap av pressman gjort erfarenheter av, hur svårt man har att bringa folk i verksamhet för att tillvarataga sådana naturprodukter som kott. Det händer varje år, att såväl enskilda intressenter som fröklängningsanstalter och skogsvårdstjänstemän vända sig till tidningsredaktionerna och begära, att de skola införa upprop till allmänheten om att samla kottar, medicinalväxter, svamp och annat dylikt. Man har ansett det vara en nationalekonomisk vinst, att folk som kanske eljest ingenting göra eller ha det smått med förtjänsten, verkligen få intresse för att tillvarataga en värdeprodukt, som annars skulle till större delen förfalla.

Jag erkänner, att det inträtt ändrade förhållanden i detta hänseende genom en större värdesättning av frö och kottar under de senare åren, men jag tror ej, att denna ändring är av sådan omfattning, att den kan upphäva behovet att intressera folk för naturalstrens tillvaratagande. Men att sätta ett generellt förbud för kottinsamling, och även om det blott gäller växande träd, skulle helt säkert verka återhållande på den sunda och lojala näringsfliten.

Nu sade motionären själv till sist: folkets rättskänsla är så stark, att om vi endast åstadkomma en lagstiftning efter den anvisning, som givits i motionen, så behöva vi ej riskera, att man gör någon åverkan på träden, utan vi skola vinna målet utan att behöva få några svårigheter med den saken. Här till svarar jag, att om folkets rättskänsla, som också jag tror på, är så stark, så skulle det naturligtvis för jord- och skogsägaren vara lätt att genom tillämpning av redan nu gällande lag, utfärdande av påminnelser härom eller eventuellt genom statuerande av något exempel genom åtal och dom, vinna just denna väckelse av den allmänna rättskänslan, varigenom såväl fröträd som unga växande träd skulle skyddas mot skadegörelse vid kottinsamling.

Således tror jag, att vi med den nuvarande lagstiftningen hava ett skydd mot ifrågavarande skogsåverkan, och det finnes väl ingen, som ej vill vara med om att göra det skyddet effektivt. Därom råde icke delade meningar inom utskottet. Men en åverkan, som alltså redan genom nu gällande lag kan avvärijas, kan ej få utgöra skäl för att åstadkomma den skärpta lagstiftning på området, som motionären påkallar.

Jag skall därför, då jag även har den uppfattningen, att saken knappast — som det kan se ut, då den frampressats på sommarriksdagen — är så landsviktig och brådskande, att man måste på en relativt oklar utredning taga ett ivrigt framfört förslag från en enskild motionär, be att få yrka avslag. Jag är övertygad, som jag i reservationen framhållit, att om verk-

Om skydd mot
olovligt till-
ägnande av
kottar.
(Forts.)

lig skadegörelse och svårare förstörelse av skog skulle förekomma, så skola nog de övervakande institutioner, som vi äga i våra skogsvårdsstyrelser, komma att ingripa, och då skall också helt säkert annat forum än en enskild motionär ägna denna sak uppmärksamhet. Jag säger därmed icke, att ej motionären som fackman bör vara fullt befogad att göra en sådan framställning, men jag tror ej, att riksdagen bör känna sig beredd att på föreliggande skäl verkligen acceptera en sådan konsekvens, som denna lagstiftning innebär. Därför, herr talman, ber jag att få yrka avslag på såväl motionen som utskottets förslag.

Herr Alexanderson: Ja, herr talman, diskussionen har redan kommit att draga något ut på tiden, så att jag är rädd för att besvara kammaren med ett ytterligare anförande, men jag har verkligen något litet på hjärtat i anledning av den här motionen och vad därom har yttrats. Som kammaren finner, har jag vid utskottets hemställan fogat en reservation, som dock endast angår motiveringen. Jag ber att få återkomma härtill längre fram. Nu till en början vill jag säga något till bemötande av de talare, som hava ställt sig på avslagsyrkandets ståndpunkt.

Kammaren finner av utskottets utlåtande, hurusom inom utskottet dess medlemmar delat sig så tämligen efter partilinjor, och det är i överensstämmelse härmed ganska uppenbart, att bakom de avslagsyrkande reservationerna ligger en *principiell* ståndpunkt — en principiell obenägenhet att inskränka på den fria förfoganderätt över markens naturalster, som för närvarande tillkommer allmänheten. Ej heller jag vill, att en sådan inskränkning skall ske i onödan, men å andra sidan tror jag, att det är tid på, att vi se till, vad klockan är slagen. Förändrade levnadsförhållanden medföra stundom behov av rättsreglering på ett område, som förut kunnat lämnas helt och hållet utanför lagens rāmärken. Om man reser i sydligare länder, så finner man ju överallt i naturen hurusom den resande och även den jordlöse inhemske medborgaren mötes av synliga och osynliga anslag, vilka innebära detta: Se, men inte röra! I vårt land med dess glesa befolkning, dess stora vidder, dess extensiva jord- och skogsbruk hava vi kunnat leva i helt andra, i paradisiska förhållanden. Och det finns nog en instinkt hos oss litet var, som uppreser sig mot, att det skall bli en väsentlig förändring i dessa förhållanden. Men det kan icke hjälpas: samma skäl, som gjort att man i tätare befolkade länder sedan länge sedan nödgats gå dārhän, börja nu tvinga oss i samma riktning. Den motion, som föreligger i dag, är blott ett av de symptom, som visat sig under de senare åren, men vilka komma att få efterföljare och komma att tvinga oss att taga hänsyn till vad som här tvingar sig fram. Det behöves en anpassning efter de nya förhållandena; och denna anpassning måste ske

snart, ty om vi dröja så förgå under tiden en del både estetiska och ekonomiska värden, och vidare, ju längre det får vara så, att allmänheten får alldeles fritt förfoga över naturalster, som nu i en hast fått större ekonomiskt värde, dess större svårighet blir det att sedan genomföra en ändring, som inskränker denna förfoganderätt. Det gäller att ordna den när saken innan den blir alltför kinkig.

Om skydd mot olovligt tillägnande av kottar.

(Forts.)

Det är med de ofantligt utvecklade kommunikationerna och den ofantligt mycket större rörligheten hos befolkningen, som de nya förhållandena uppkommit. I de gamla byalagen, där folket levde generation efter generation, och det för grannarnas sammanlevnad utbildades en viss tradition, där tog man, i kraft av en fast sed, vissa hänsyn till varandra. Numera skakas på många håll befolkningen om såsom arter i en påse. De flytta in och de flytta ut; och grannar förbliva främlingar för varandra. Stadsbefolkningen gör utflykter på landsbygden, den gör, man kan säga, härnadståg, där det icke tages mycken hänsyn till deras skäligen intressen, som äro boende därute.

Det är särskilt tre intressen jag skulle vilja framhålla såsom värda beaktande. Först *hemfriden* i mera vidsträckt bemärkelse: rätten att ostörd njuta av naturmarken och naturalstren i hemmets närmaste omgivningar. Denna synpunkt har lagberedningen i sitt förslag till jordabalk tagit sikte på så tillvida, att den ville fridlysa en viss rayon kring de olika hemmen från bärplockning av främmande personer.

Ett andra intresse är *naturskyddets*, som med allt större styrka gör sig gällande särskilt omkring de större städerna. För varje år vidgas nu rayonen kring Stockholm och andra större städer, där det sker en fullständig utplundring av vegetationen, som sedermera säljes, ofta med rot och allt på storstädernas torg. Man skövlar marken, så att den aldrig mer kan skänka våra efterkommande den fågring, vederkvickelse och behag som den skänker oss.

Det tredje intresset är det *nationalekonomiska*. Sedan vissa naturalster, som förut icke haft något värde alls, nu fått ett betydande marknadsvärde, måste lagen gripa reglerande in. Annars blir påföljden den, dels att en rovplockning, en rovbrytning äger rum, där mycket liten hänsyn tages till att andras välgrundade intressen trampas ner, och dels att det uppstår elakartade intressekollisioner, som medför närvärdens tillgripande, såsom förhållandet börjat bliva på bärplockningens område.

Det fall, som här föreligger är, som jag ser saken, endast ett led i den nya tendens, som vi äro tvungna att giva vad den tillkommer; och har man tillägnat sig denna syn på saken, så tror jag icke man längre kan neka till att de skäl, som framförts av motionären och i hans utredning — vilken enligt min mening icke, i motsats till vad som här antytts, varit ofullständig och dunkel utan tvärtom synes mig vara mycket stark

Om skydd mot
olovligt till-
ägande av
kottar.

(Forts.)

— äro värda beaktande. Jag tror icke man kan neka till att vad motionären anför visat här på att något måste göras för åstadkommande av skydd mot den rovplockning av kottar, som för närvarande äger rum.

Jag skall icke närmare inlåta mig på saken. Det överlämnar jag åt motionären själv och andra att utveckla. Men däremot går jag över till att påpeka skälet, varför jag icke i allo har kunnat ansluta mig till utskottets motivering.

Utskottet har anförut två skäl. Först och främst har det framfört den nationalekonomiska synpunkt, som jag berört. Men härtill har utskottet lagt det ytterligare skäl att i själva verket höra kottarna jordägaren till. Han har enligt utskottet rätt att lämnas i okvald besittning av kottarna å sin mark. Att tillägga denna senare synpunkt förefaller mig dels oklokt och dels alldeles ologiskt. Oklokt därför att det motstånd, som veterligen finnes mot den förordade lagändringen och som nog kommer att förorsaka, att frågan faller i andra kammaren i år, måste stärkas betydligt, om man fattar det förevarande kravet såsom ett led i den jordpolitik, som vill på principiellt rättsliga skäl utvidga jordägarens rätt till allt, som över huvud taget finnes på hans mark. I fjol, då man sysslade med bären, var man i lagutskottet synnerligen aktsam därutinnan; man använde i motiveringen sådana uttryck, som lämnade den kinkiga frågan öppen, så att man kunde samlas för praktiska åtgärder utan att stöta bort någon genom en sådan motivering. Man har varit mindre försiktig i år.

Men därvid har man dessutom råkat ut för den olyckan att belämra utskottets betänkande med en dubbel motsägelse. Det är oegentligt att rida på den nationalekonomiska synpunkten och säga, att det är den det gäller, men sedan på slutet säga att jordägaren har rätt till dessa kottar och att denna rätt bör skyddas om så behöves genom straffskydd. Det är en motsägelse. Ty vore detta sista sant och kunde det av alla erkännas, behöfde icke den första synpunkten framföras, allra minst i främsta planet den rättsliga synpunkten vore i och för sig bärande nog. Det vore orätt att skjuta den i bakgrunden.

Men vad mera är, huru kan denna motivering stå tillsammans med utskottets hemställan att i motsats till vad motionären begärt, begränsa förbudet till endast å träd växande kottar? Om jag faller ett träd på egen mark, måtte jag därigenom tillägna mig såsom min egendom de kottar som finnas på det fällda trädet på ett intimare sätt än vad fallet är med kottar på växande träd. Det säger sig självt, att de äro på ett närmare, naturligare sätt min egendom, dessa kottar på det fällda trädet. Nu har emellertid utskottet, trots sitt åberopande av jordägarens rätt yrkat, att endast kottar på växande träd skola skyddas, men icke kottar på fällda träd. Hemställan och motivering hänga icke alls ihop. Då nu denna motivering vidare, såsom jag påvisat, är ägnad att skärpa motståndet mot den föreslagna lagstiftnings-

åtgärden, vågar jag, herr talman, verkligen hoppas att kunna få kammaren med mig, då jag yrkar, att kammaren med bifall till vad utskottet i klämman hemställt, måtte av den motivering, som finnes på sid. 9 i utlåtandet, utesluta hela det stycke som börjar: »Förutom av vad — — —» med undantag av sista meningen, som börjar: »Det allmänhetens intresse — — —»,

Om skydd mot olovligt tillägnande av kottar.
(Forts.)

Herr Fahln: Jag skulle icke besvärat kammaren med något yttrande i denna fråga, därest jag icke varit i tillfälle att förvärva någon direkt erfarenhet rörande de förhållanden som motiönären påpekat. Denna erfarenhet hänför sig naturligtvis till en viss del av vårt land, nämligen det län jag representerar och av vars skogsvårdsstyrelse jag varit medlem ända sedan skogsvårdsstyrelsernas inrättande.

När denna skogsvårdsstyrelse började sin verksamhet, var det för styrelsen angeläget att i möjligaste mån skaffa frö, närmast i syfte att kultivera kalmarker, men det visade sig till en början ganska svårt. Så småningom lyckades man dock att intressera allmänheten för att insamla kottar, och på det viset kunde man också fylla det behov, som yppades ifråga om frö. Men ivern att samla kottar blev verkligen större än vi hade önskat, och den blev så stor, att från olika delar av länet kom det för 3, 4 å 5 år sedan alljämt upprepade klagomål över den skadegörelse och det ohägn, som kottplockarna gjorde i skogarna. Jag hade tillfälle att på åtskilliga platser med egna ögon se vilken skada som skett, och jag måste säga, att det gjorde ett ganska beklämmande intryck.

Även om man är intresserad för skogsvården, kan man väl icke vara så intresserad, att man sätter skogsvårdsstyrelserna och deras tjänstemän framför naturen själv, och ännu mindre vill man vara med om sådana åtgärder, som rent av motverka naturen.

I anledning av dessa klagomål, som från olika håll inkommo till skogsvårdsstyrelsen, utsände styrelsen 1911 i början på året ett cirkulär till sina ombud i olika delar av länet och till representanterna för kottplockarna, det vill säga uppköparna, med förklaring att, då klagomål inkommit till skogsvårdsstyrelsen ville styrelsen hemställa, att åtgärder viddes för avstyrande av åverkan genom att tillhålla kottplockarna att ovillkorligen undvika skadegörelse å skogen ävensom att meddela dessa kottplockare och kottförsäljare att, därest de fortsatte med sin skadegörelse, man icke vidare komme att av dem inköpa kottar. Innehållet i denna cirkulärskrivelse har sedermera allt framgent understrukits, men det synes icke haft åsyftad verkan. Då skogsvårdsstyrelsen för endast en liten tid sedan hade sammanträde, förelåg en skrivelse från en skogsvårdskommitté, däri kommittén uttalade, att det vore önskvärt, »att man på något sätt kunde stävja den skadegörelse å tallskog som inom kommunen» — Borgsjö kommun i Medelpad — »alljämt förekom vid insamling av tallkott för försäljning huvudsakligen till skogsvårdsstyrelsens uppköpare. Det framhölls att »vid den stympning av tallarna med yxa och såg, som allmänt gjordes

Om skydd mot
olovligt till-
äggnande av
kottar.
(Forts.)

för att bekvämt komma i besittning av kottarna, skonades ej ens trädens toppar». Därför ville kommittén hemställa till skogsvårdsstyrelsen, att styrelsen skulle vidtaga vissa särskilt angivna åtgärder eller andra åtgärder, som styrelsen kunde finna ändamålsenliga, för att råda bot för missförhållandena. Av allt detta har det visat sig, synes det mig, att här föreligga olägenheter, som det vore angeläget att söka förekomma. Nu har det sagts, att det finnes lagbestämmelser, som borde kunna råda bot för saken. Såvitt jag förstår, torde dess lagbestämmelser icke kunna anses tillfredsställande, och jag känner icke ett enda fall, då man försökt begagna sig av dem, och jag kan svårligen tänka mig huru det skulle kunna vara möjligt, ty man vet knappt vilken som orsakat skadan. Om något lämpligt sätt kunde uttänkas för att kraftigare och effektivare råda bot för förhållanden, som ovillkorligen äro att karaktärisera som missförhållanden — och det har icke motsagts från något håll — synes det mig, att ingen borde hava något att däremot invända.

Huruvida det förslag som lagutskottet tänkt sig, är det bästa, lämnar jag därhän. Jag tror särskilt, att de anmärkningar som den siste talaren framställde mot motiveringen i betänkandet, äro väl befogade, och det skulle möjligen vara rättast att med uteslutande av motiveringen godkänna utskottets hemställan. Jag var icke i tillfälle att i detalj uppfatta vilket yrkande den sista talaren gjorde rörande strykande av viss del utav motiveringen, men hans anförande var i alla fall sådant, att jag icke kunde annat än instämma i hans tankegång. Då jag förmodar att hans yrkande var i full överensstämmelse med hans anförande finner jag mig kunna instämma jämväl i hans yrkande.

Herr Barthelson: Blott några ord med anledning av herr Stjärners anförande. Han yttrade bland annat, att han ansåg att fröklängarna och kottplockarna borde få bestämma vilka kottar som skulle plockas. De skulle kunna bedöma kottarnas kvalitet. Det hade varit önskligt, att herr Stjärner närmare utvecklat huru detta skulle gå till. Den ena kotten är tämligen lik den andra så att jag icke förstår huru detta skall kunna ske. Vid en enda fröklängningsanstalt uppköpas kottar från halva Sverige. Huru skall man då kunna bedöma, hurudana kottarna äro och varifrån de komma? Att låta 10- å 15-års pojkar avgöra vad som skall plockas, tycker jag går väl långt; då bör skogsägaren hava helt annan och större förutsättning för ett sådant bedömande.

Vidare säges, att här gäller det tillvaratagandet av skogsvårdsprodukter, som annars förfaras. Jag frågar kan det vara ändamålsenligt att hugga ned eller i varje fall skada träd för att komma åt kottarna och äro icke själva träden av större värde än kottarna?

Sedan slutade den ärade talaren med att framhålla, att det var högst olämpligt av riksdagen att bifalla den av mig avgivna

motionen, därför att den var löst framkastad av enskild person. Jag undrar huru många motioner det finnes, som icke äro från enskild person. Och i vad avseende är den löst framkastad? Det nämnde icke heller talaren. Det skulle vara lämpligt att han visade vari detta består.

Om skydd mot olovligt tillägnande av kottar.
(Forts.)

Herr Alexanderson däremot som i lagutskottet varit med om motionens behandling var vänlig framhålla att jag i lagutskottet företett en god utredning för motionen. Jag skall här för kammaren uppläsa utdrag av några intyg rörande denna sak, för att kammarens ledamöter icke på grund av herr Stjärners anförande må få den föreställningen, att jag står ensam om motionen. I densamma har instämt en mängd av skogsstatens tjänstemän och domänstyrelsens chef, vilket jag beder att särskilt få understryka, då herr Stjärner nämnde att, om de styrande på detta område funnit saken behjärtansvärd, hade de icke underlåtit att instämma. Domänstyrelsens chef, som är den högsta myndigheten för statens skogsvård, har nu redan fullgjort detta önskemål. En jägmästare meddelar: »Insamlingen hade ej pågått lång tid, förinnan klagomål började höras från skogsägarna över kottplockarnes framfart och skadegörelse. Anvisning lämnades då till samtliga kottleverantörer om varifrån kottkammrar och övriga kottplockningsapparater kunde erhållas, och förmanades de att vid plockningen vara så försiktiga som möjligt och att, framför allt, ej avbryta trädens toppar och grenar. Tyvärr synas dessa anvisningar och förmaningar ej hava beaktats, ty efteråt hava upptäckts av kottplockarna förorsakade ej obetydliga skadegörelser å växande skog. Kottplockarna, som för det mesta utgjorts av pojkar i åldern 10—15 år, synas vid plockningen i allmänhet hava klättrat upp i trädens grenar, där de med yxa eller stick-såg helt enkelt avkapat de grenar som varit mest kottrika, ja ofta till och med själva övre delen av stammen. På ett flertal ställen hava grupper på tio till tjugu stycken på så sätt stympade träd iakttagits. Då härtill kommer att denna skadegörelse sker på de växtligaste och vackraste träden, enär ju dessa i allmänhet bära de flesta och största kottarna, är ju tydligt, att en ej ringa förlust härigenom förorsakas skogsägaren. Att ett lagstadgat skydd mot nämnda skadegörelse är av behovet påkallat och av skogsägaren skulle emotes med tacksamhet torde vara otvivelaktigt.» Detta yttrande är avgivet av jägmästaren Wilhelm Strandberg, Älvsbyn.

En annan skriver: »Där kottplockning från stående träd förekommer, utföres den ofta på så sätt, att träden avkvistas med yxa därvid många gånger ej kvarlämnas mer än toppskottet, och av grenarna så stora stumpar närmast stammen, att klättrandet efter densamma ej onödigt försvåras. Särskilt å mera snabbväxande tallbestånd intill öppna fält och byar är detta en ej ovanlig syn, och har jag personligen iakttagit sådana skadegörelser å ett flertal platser såväl inom skolreviret som vid resor utom detsamma. För en var skogsägare torde med en intensi-

Om skydd mot
olovligt till-
ägnande av
kottar.
(Forts.)

vare skogsskötsel även följa nödvändigheten att å sina ägande skogsmarker utföra kulturer. Härtill erfordras skogsfrö, och man räknar ju på att det bästa sådant är det, som producerats å samma marker, där det sedan skall brukas. Ur såväl ekonomiskt som ren skogsvårdssynpunkt synes kotten därför i första hand böra disponeras av skögsägaren. Att staten som den störste skögsägaren väl näppeligen torde kunna för eget behov tillgoda-göra sig all därå växande kott är sant. Men kvarstår dock all-tid nödvändigheten av att denna plockning bedrivs under såda-dana former, att skadegörelser å växande skog helt undvikas. Be-greppet kott står i närmaste sammanhang med i kap. 20 § 2 straff-lagen omnämnda begreppen ollon och nötter och bör således redan ur den synpunkten vara berättigad åtnjuta enahanda skydd.»
Undertecknat Hällnäs skogsskola, D. Grufman.

Så skriver en annan, jägmästaren Christoffersson i Sunnerbo revir: »Motionen var av högsta behovet påkallad, i det att under ett år kottplockarna dels genom kottarnas bortplockande omöjliggöra skogsåterväxts erhållande genom självsådd varpå vi härmed lägga stor vikt i det att vi genom självsådd erhålla både billiga återväxter och för framtiden bördiga och kraftiga skogs-bestånd och dels genom den skada kottplockarna åstadkomma genom t. o. m. grova grenars och toppars nedbrytande.»

En annan skriver: »På grund av erfarenhet från ett flertal orter inom Västerbotten får jag uttala såsom min åsikt, att med hittills använda metoder för kottinsamling ej så obetydliga ska-dor åstadkommits, i det man ofta för att åtkomma kottarna antin-gen, då så varit möjligt, praktiserat sig upp i trädkronorna och nedhuggit de kottbärande grenarna eller också från marken med tillhjälp av en längre krok nedbrutit så många dylika man kun-nat nå, och har sällan annans äganderätt till träden respek-terats. Med den är ifrån år ökade efterfrågan på barrträdsfrö och med de höga priser, dylikt frö vanligtvis betingar, kan kott-insamling anses som ett ingalunda oviktigt näringsfång, men vore välbetänkt, om genom lagstiftning, i likhet med vad som t. ex. är gällande för ollon och nötter, skydd kunde beredas den enskilda äganderätten, även i vad angår tillvaratagande av barrträds-kott icke blott från växande träd utan även vid avverkningar.» Un-dertecknat av Karl Gran, jägmästare i Degerfors revir.

Jag vill nu icke besvara kammaren med att uppläsa flera av dessa intyg, men de finnas här tillgängliga till ett antal av om-kring 40 stycken för dem som önska taga del av dem.

Jag beder endast att få erinra om en ganska betydelsefull sak, som borde beaktas av dem, som här tala om vödvändigheten att bevara denna kottplockning även från växande träd oförkränkt nämligen att bland dessa intyg förekommer ett meddelande från en jägmästare, att han slutat med att uppköpa kottar, därför att han mottagit en massa klagomål från hemmansägare, emedan deras skogar bliva förstörda av kottplockare, och ett sådant från över-jägmästaren i Norrbottens län, Cassel, som omnämner att skogs-

vårdsnämnden i Norrbottens län måst i år sluta uppköpa kottar bland annat för de många ingångna klagomålen över den skadegörelse å skog, kottinsamlare orsakat, och detta är väl ändå de skarpaste bevis man kan tänka sig för befogenheten av min motion, som — jag upprepar det ännu en gång — icke avser att förhindra insamling av kottar utan förhindra skadegörelse vid kottplöckning i skog.

Om skydd mot olovligt tillägnande av kottar.
(Forts.)

Herr Rosén: Utskottet har framhållit, att åtskilliga tjänstemän i skogsstaten uttalat sig i fråga om skadegörelser vid kottinsamling, men dessa intyg har man aldrig fått se annat än antydningssvis genom lagutskottets utlåtande. Jag har studerat domänstyrelsens berättelser för 1911 och 1912, för att se, huruvida skogsstatens tjänstemän också till domänstyrelsen inberättat de erfarenheter, som de delgivit motionären och genom honom lagutskottet. Jag fann då, att i domänstyrelsens berättelser talas mycket om kottar; de förekomma där under olika rubriker, men det nämnes icke ett enda ord om de av insamlarna åstadkomna skadorna, icke om någon som helst skadegörelse på ett enda träd. Däremot talas om skadegörelse på annat sätt, genom eld, storm, snötryck, insekter, svamp o. dyl. Det förefaller mig, då således skogen fördärvas genom insekter m. m., som om man hellre bort ägna sin tid åt att utfundera medel mot dessa skadegörelser.

I samma ämbetsberättelser förekomma också sammandrag av skogsvårdsstyrelsernas berättelser för 1911 och 1912, men icke en enda sådan styrelse nämner ett ord om de skadegörelser, som motionen omtalar. Däremot förklarar Södermanlands läns skogsvårdsstyrelse, att det vore mindre god tillgång på skogsfrö, och enligt Malmöhus läns skogsvårdsstyrelsens berättelse hava samtliga ansökningar om tallfrö måst avslås på grund av knapp tillgång på sådant frö. Västernorrlands läns skogsvårdsstyrelse, om vars erfarenheter herr Fahlén nyss talade, nämner icke heller något om de skadegörelser, som skulle hava funnits där sedan fem år tillbaka. Men även där talas om skador, uppkomna genom skogseldar, storm m. m. Det åberopas i lagutskottets betänkande, att skogsvårdsnämnden i Norrbottens län mottagit klagomål från befolkningen inom länet över att »olovlig insamling av kottar» ägt rum. I domänstyrelsens berättelse förekomma några ord om vad skogsvårdsnämnden sagt, men ingenting om denna sak. Förresten, om, såsom lagutskottet säger, *olovlig* insamling av kottar ägt rum i Norrbottens län, är väl sådan insamling olovlig i hela landet, och då förstär jag icke, varför man skall skriva till Kungl. Maj:t och begära lagstiftning i ämnet.

Jag har ganska många års erfarenhet av huru man från skogsägarhåll ser denna sak. En av de enskilde skogsägare, som förfogar över det största skogsområdet inom Västerbottens län, och det vill icke säga så litet, har upprepade gånger begärt min medverkan till att uppmana allmänheten att samla kott. Som dessa uppmaningar återkommit rätt ofta tillika med upplysningar om, hur mycket man på sådan insamling kan förtjäna, men i den åsyftade skogsägarens

Om skydd mot
olovligt till-
ägande av
kottar.
(Forts.)

uppsatser icke nämnts ett enda ord om, att man bör akta sig för att skada de växande träden, är detta ett förhållande, som enligt min mening vittnar om, att man inom detta län icke haft erfarenhet om dylik skadegörelse.

Förresten — herr Barthelson säger, att han endast vill förebygga skadegörelse, men jag frågar: varför skall man förbjuda insamling av kottar, då man redan har straffbestämmelser mot skadegörelse på träd?

Herr Barthelson nämnde i sitt första anförande, att han ville uppmuntra till insamling av kottar. Jag måste säga att det är ett egendomligt sätt att uppmuntra kottinsamling genom förbud däremot. Jag hemställer alltså, herr talman, om avslag å utskottets hemställan.

Greve Lagerbjelke: Diskussionen har nu pågått så länge och så utförliga skäl hava å ömse sidor anförts, att det egentligen endast är för att lagutskottets majoritet genom någon av sina medlemmar skall hava stött dess uppfattning, som jag uppträder.

Såsom redan herr Alexanderson anført, är det två motiv, som ligga till grund för lagutskottets hemställan, av vilka det ena är nationalekonomiskt. Att vidare utveckla detta anser jag vara obehöfligt, då flera talare i detta fall redan framlagt för mig och, såsom jag antager, för större delen av kammaren övertygande skäl. Jag vill därtill lägga, att denna fråga icke är så synnerligen stor till sin omfattning. Ty, såsom frågan här ligger, skulle avskiljas plockandet av kottar å hyggen och fällda träd, och är det där den egentliga kottskörden tages. Den skörd, som hämtas från växande träd, kan knappast giva någon lönande verksamhet för de yrkesmän, som utöva kottplockning. Skall man plocka en kotte i sänder utan att skada träden, så lärer ingen därpå erhålla skäligen dagspenning, utan är det endast genom rovplockning sådan i detta fall kan vinnas; och dylik är just vad motionären avser att förhindra.

Det andra motivet för lagutskottets hemställan har varit äganderättssynpunkten. I detta avseende har herr Alexanderson anmärkt, att utskottets utlåtande dels är opolitiskt och dels ologiskt. Ja, att det har varit opolitiskt att taga upp denna synpunkt må vara möjligt, men det kan ändå icke vara tillräckligt skäl för lagutskottet att icke uttala sig i en fråga, som i detta avseende, just ur äganderättssynpunkt, är av sådan vikt. Medan jag är inne på detta, vill jag uttryckligen förklara, att det är avsevärd skillnad mellan att plocka lingen och andra vilda bär samt att plocka kottar; därvidlag äro nog förhållandena helt annorlunda.

Vad nu beträffar, att utskottet skulle vara ologiskt i så måtto att, om äganderättssynpunkten vore tillräckligt klar, utskottet kunde nöjt sig med att åberopa denna, är det nog så, att utskottet icke ansett denna synpunkt fullt klar, utan har utskottet mot äganderätten uppställt det allmänhetens intresse, som finnes i upprätthållande av den sedan gammalt icke ifrågasatta rätten att insamla kottar på anans mark. Utskottet har således ställt de tvenne synpunkterna mot

varandra, och det är nog så, att de i väsentlig mån utjämna varandra. Då kvarstår såsom huvudskäl för tillstyrkande av motionen det nationalekonomiska skälet, och det är huvudsakligen, stödd på detta skäl, som jag, herr talman, yrkar bifall till utskottets hemställan.

Om skydd mot olovligt tillägnande av kottar.
(Forts.)

Herr Lindley: Jag begärde ordet, när herr Alexanderson talade, och jag kan icke hjälpa, att jag kände mig till hälften chockerad av de synpunkter, han här ville föra fram. Då han säger, att de förändrade levnadsförhållandena göra det nödvändigt för oss att även i vårt land skärpa äganderättsprincipen, så kan jag icke förstå, vad det är för äganderättsprincip, som icke vunnit vederbörligt beaktande här i vårt land. Jag tror att, om man ser efter, hur det förhåller sig med strafflagens bestämmelser, skall man finna, att ungefär 75 % av dessa äro inrättade till skydd för egendom och den andra delen till skydd för person och därmed jämförliga saker. Alltså torde egendomen i vårt land liksom i alla andra länder vara tillräckligt skyddad redan nu. Om det då finnes någon liten sak, som icke är vederbörligen skyddad i vårt land, borde vi preservera den och hålla frågan öppen. Liksom när man samlar fornsaker, borde vi bevara den såsom något värdefullt, att det ändå finnes något i vårt land som ligger mera öppet tillgängligt än i andra länder, som betraktas såsom allmän egendom, en liten socialism i miniatur, så att säga. Jag tror icke det skulle vara till skada utan till gagn att hålla en så liten sak som denna öppen och icke kringgärda den med lagbestämmelser på sätt som här önskas. Herr Alexanderson hävdade, att tre omständigheter i detta fall göra nödvändigt att gå fram på en linje med straffbestämmelser. Först och främst behovet av skydd för hemfriden, men icke föreligger det fallet här, icke är här tal om skydd för hemfriden. Icke försiggår kottplockning så nära hemmen, att man icke kan hava armbågsrum eller hemfrid för kottplockare. Icke heller behöver naturen skyddas annat än då, såsom herr Barthelsson framhållit, man bryter ned grenar för att komma åt kottarna, men detta kan ju skyddas på annat sätt.

Herr Alexanderson framhöll emellertid något nytt, han framhöll att från de stora samhällena en stor del av dess befolkning gå ut på rovbrytning av örter i samhällenas omgivning, varigenom skulle uppkommit ett behov att skydda kommande generationer mot sådan exploatering. Jag medgiver, att jag finner, att sådana saker som örter och varför icke även blommor kunna behöva skydd mot rovbrytning, så att man t. ex. icke plockar dem med rötterna, men å andra sidan har detta icke sammanhang med den föreliggande frågan. Vill man hava straffbestämmelse där, så att icke skada åstadkommes, så har säkerligen icke vårt parti något att däremot invända, ty det vill verka till kommande släktens skydd. Vi vilja till och med gå ännu längre, i det vi vill hava fram bestämmelser, som hindra kalhuggning och baggböleri av skogen, rovbrytning av malmerna i våra berg, exploatering av stenkol m. m., synnerligast i saker, som naturen icke åter kan frambringa. Där anse vi, att det

Om skydd mot
olovligt till-
ägnande av
kottar.
(Forts.)

största skyddet bör läggas, men icke på sådana här småsaker. Detta skydd skulle icke heller vara gagneligt i nationalekonomiskt hänseende, utan tvärtom motsatsen. Det har redan sagts, att om vi här skulle stadga förbud mot kottplockning, skulle följden bliva, att folket icke toge tillvara kottarna, och detta behöves i närvarande stund. Icke är väl vårt materiella välstånd så beroende av kottar och vilda bär, att vi ovillkorligen måste inrangera dem under den privata äganderätten, ej heller är det nödvändigt att för bevarandet av materiellt välstånd skapa nya straffbestämmelser mot att taga sådana alster av naturen som bär och kottar.

Jag tror därför, att det yrkande, som föreligger, icke bör beaktas, och sluter mig till reservationen med yrkande på avslag.

Greve W a c h t m e i s t e r, Fredrik: Jag ber få framföra ett skäl, som synes mig tala för att avlåta en skrivelse i den riktning, lagutskottet här tänkt sig, och som icke här förut anförts.

Kammaren påminner sig säkerligen den stora vända och det bekymmer, som föregick statsmakternas beslut om den nya skogslagen. Man vet att denna karaktäriseras såsom en återväxtlag. Vi veta också, att skogsvårdsstyrelserna i allmänhet, då fråga är om större avverkningar, äro belättna ifall avverkarna hava lagat så, att tillräckligt antal fröträd hava kvarlämnats på hygget. Det synes mig då inkonsekvent, om staten skulle tillåta vem som helst att, när fröår inträffar, och sådana inträffa ganska sällan, i allmänhet endast vart sjätte eller sjunde år vad tallen angår, från dessa hyggen, där träd kvarlämnats för frambringande av återväxt, taga bort kottar. Jag anser, att detta är ett ganska starkt skäl, varför en utredning i ärendet bör ske, och att det föreligger en inkonsekvens i nuvarande förhållanden, som ovillkorligen bör anses beklaglig och bör undanröjas.

Av denna anledning, herr talman, ansluter jag mig till utskottets hemställan.

Herr H o l m q u i s t: I anledning av en ärad talares yttrande att i skogsvårdsstyrelsernas berättelser ingenting förekommit om missförhållanden på här avhandlade område, ber jag få nämna att i det län jag tillhör har från många håll en synnerligen stor klagan gjort sig gällande över skogsåverkan vid kottplockning. Skogsvårdsstyrelsen i länet har försökt att, såvitt sig göra låtit, undanröja svårigheterna och det har i viss mån lyckats, men det kvarstår att sådana olägenheter fortfarande äga rum. Jag har således från denna synpunkt ingenting emot att en skrivelse avlåtes, då det ifrågasättes åtgärder för att råda bot på detta missförhållande. Men den skrivelse, som ifrågasättes, avser endast straffbestämmelser. Jag tror icke, att man kan stanna vid att låta straffet omfatta ifrågavarande åverkan vid kottplockning. Jag tror att en utredning, om sådan till följd av skrivelsen kommer till stånd, skall visa det vara

nödvändigt att vidtaga en hel del andra åtgärder för att nå de syften, man vill nå, ty syftena äro ganska olikartade. Såsom den föregående ärade talaren nämnde, är nu gällande skogslag en återväxtlag och för att nå dess syften måste man äga möjlighet att erhålla skogsfrö, och det behöves alltså utan all fråga att skogsfrö insamlas i stor omfattning, lämpligt för olika höjdlägen och lämpligt för olika provinser. Under sådana förhållanden bör man icke vidtaga åtgärder, som lägga hinder i vägen att nå vad staten avser att med denna lag nå eller för skogsvårdsstyrelserna, som i första hand skola övervaka lagens bestämmelser, försvåra att få till sitt förfogande, vad som härvidlag är nödvändigt.

Om skydd mot olovligt tillägnande av kottar.

(Forts.)

Det har visserligen från flera håll angivits att frågan om anskaffande av skogsfrö skulle med lätthet kunna lösas. Jag vill säga, att jag haft icke så obetydligt att göra med denna sak, och jag delar icke denna uppfattning. Jag tror att den frågan är en mycket svårlost fråga.

Herr talman, jag har icke något yrkande att göra.

Herr Barthelson: I anledning av herr Roséns yttrande, att skogsvårdsstyrelserna i sina berättelser icke uttalat sig i denna fråga, vill jag framhålla att visserligen hava dessa styrelser icke gjort det, men, såsom jag för en stund sedan hade äran nämna, har en stor del av länsjägmästarna, d. v. s. styrelsernas sakkunniga biträden, vilka på detta område sitta inne med den största sakkunskapen, uttalat sig om ifrågavarande åverkan å skogen och för sin del instämt i vad jag påyrkar. Jag skulle ur en skrivelse från länsjägmästaren i Stockholm, som jag fått mig tillsänd, kunna upprepa några rader, som styrker detta. Han skriver: »I Stockholms län utgöras ungefär 95 % av skogsmarken av *enskilda* skogar, och då en hänsynslös skövling alltjämt här pågår av den växtliga ungskogen, redan vid dennas inträde i fröbarhetsåldern, skulle jag anse det särdeles lyckligt, om motionen kunde utvidgas att gälla även de enskilda skogarna. Här, där genom huvudstadens omedelbara närhet, grenar och toppar av barrträden i stor utsträckning rövas i skogsmarken och kottbärande toppar eller grenar synas i första hand begärliga, skulle förbud mot obehörig kottplockning tvivelsutan vara på sin plats. Egendomsägare i detta län höras ofta klaga över skadegörelse i skogarna genom intrång av diverse löst folk. Det gäller alltså att söka bereda dessa hjälp och lättnad vid omvårdnaden av skogarna och dessas normala utveckling.» I samma ordalag uttalar sig även andra länsjägmästare om denna sak.

Herr Rosén: Jag har endast velat påpeka att i dessa berättelser icke funnits något om denna sak. Däri uppräknas visserligen skadegörelser genom eld, storm och snö samt att svamp och insekter angripa och fördärva träden. Då man namnger både svamp och insekter kunde man ju också tagit med den skadegöre-

Om skydd mot
olovligt till-
ägande av
kottar.
(Forts.)

se, som åstadkommes vid insamling av kottar, om verkligen sådan förefunnits. Skogsstatens tjänstemän ha icke nämnt ett enda ord härom, icke ens den ärade motionären själv i sin ämbetsberättelse. Det har i dessa berättelser talats om förekomsten av orrar, tjädtrar o. s. v. i reviren, men icke något om denna sak, som dock bör vara ganska allvarlig, om man nu vill börja lagstifta däremot.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att i avseende på föreliggande utlåtande, förutom angående motiveringen, vilken fråga han ämnade företaga till avgörande efteråt, vore yrkat dels bifall till vad utskottet hemställt dels ock avslag därå.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa yrkanden oh förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 86;

Nej — 38.

Beträffande härefter motiveringen yttrade herr talmannen att därom vore yrkat, dels att vad utskottet i sådant avseende yttrat skulle godkännas, dels ock, av herr *Alexanderson*, att till stöd för kammarens hemställan skulle åberopas vad utskottet yttrat med utslutande av den del, som å sid 9 i det tryckta utlåtandet började med orden »Förutom av vad sålunda» och slutade med orden »liknande ändamål».

Sedermera gjordes propositioner enligt dessa yrkanden och förklarades propositionen på bifall till det av herr *Alexanderson* framställda yrkandet vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogs ånyo första kammarens första tillfälliga utskotts den 1 och 3 innevarande juni bordlagda utlåtande nr 1, i anledning av en av herrar Wavrinsky och von Geijer väckt motion, nr 26, angående skrivelse till Konungen i fråga om åtgärder till befrämjande av vetenskaplig forskning och undervisning i publik och privat internationell rätt.

Om befrämjande av vetenskaplig forskning och undervisning i internationell rätt.

I en inom första kammaren väckt, till behandling av kammarens första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 26, hade herrar Wavrinsky och von Geijer hemställt, att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning rörande inrättande av en lärostol i publik och privat internationell rätt eller vidtagande av annan lämplig åtgärd till befrämjande av vetenskaplig forskning och undervisning i ifrågavarande ämnen samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande på åberopade grunder hemställt, att berörda motion icke måtte föranleda någon första kammarens åtgärd.

Herr von Geijer: Vi motionärer stå här inför ett enigt utskott, en situation, som brukar betecknas såsom betänklig nog. Emellertid har utskottet till sin avstyrkande hemställan fogat en så välvillig motivering, att den giver mig mod till att tala för motionen och till och med yrka bifall till densamma. Jag har icke anspråk på att herrarna i dessa pressande varma sommark dagar skola hava tagit del av en enskild motion, och därför vill jag göra en kort rekapitulation av vad i motionen hemställes.

Yrkandet går ut på »att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning rörande inrättande av en lärostol i publik och privat internationell rätt eller vidtagande av annan lämplig åtgärd till befrämjande av vetenskaplig forskning och undervisning i ifrågavarande ämnen samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen må kunna föranleda».

Den internationella rätten omfattar två huvudgrenar, den publika internationella rätten och den privata internationella rätten. Den första, som är liktydig med folkrätt i inskränkt bemärkelse, avser de förhållanden, som bero på staternas verksamhet såsom makter, den privata internationella rätten åter avser sådana områden, där de särskilda staternas undersåtar handla såsom enskilda personer. Genom den ökade samfärdseln, som varit utmärkande för senare tider, hava uppenbarligen förhållanden kunnat uppstå även av den senare arten, då subjekten för rättsförhållandena äro undersåtar, tillhörande olika staters domvärjo. Då uppstå, om rättstvisterna skola slitast, konflikter mellan de olika staternas lagars eller domstolars inbördes kompetens, vilka lagar eller vilka domstolar skola i detta sam-

*Om befräm-
jande av veten-
skaplig forsk-
ning och un-
dervisning i
internationell
rätt.*

(Forts.)

manhang vara de, som tillämpas och anlitas. Dessa förhållanden betingade naturligtvis ett ordnande efter vissa regler, och en sammanfattning av dessa regler är vad som kallas den internationella privata rätten. Det ligger i öppen dag — sedan jag nu framhållit, vad dessa tvenne rättsinstitut avse — att här är något av utomordentligt stor vikt, icke minst utan kanske allra mest för de smärre staterna. Detta har utskottet också välvilligt beaktat — det skall jag med tacksamhet erkänna — men välvilligheten inskränker sig kanske i någon mån härtill. Vi motionärer anse nämligen, att detta intresse, som betingas av så viktiga omständigheter, icke blivit i tillräcklig mån tillgodosett i vårt land. Det är för att främja och stimulera detta intresse som motion framkommit. Intresset är av tvåfaldig art: dels så, att vårt land skall kunna hava någon del i, hava något att säga vid dessa reglers tillkomst, dels också på det sätt, att den doktrin som på detta sätt kunnat uppstå skall kunna tjäna till undervisning för den praktiske juristen, som faktiskt ofta måste taga hänsyn till dem vid avgörandet av förekommande konflikter.

Vid motionen är fogad en promemoria, avgiven av en man, vars auktoritet på området jag icke behöver understryka, hans namn är bekant. Efter anhållan av motionären har samma person avgivit en promemoria med särskilt avseende fästad vid den privata internationella rätten. Det kunde vara frestande att uppläsa den, men med tanke på den sena timmen och vidare därpå, att en uppläsning av ett skriftligt anförande näppeligen kan göra vidare intryck, skall jag, herr talman, inskränka mig till att uppläsa några brottstycken, särskilt rörande den avdelning jag nämnde först, nämligen betydelsen för vårt land att, då det gäller tillkomsten av dessa regler, kunna känna sig hava en arsenal med vapen och vara **rustad** att taga upp kampen med främmande stater, vilka kanske hittills ensamma varit de bestämmande på området.

I denna del säger promemorian: »Den privat internationella rätten har länge fått sin utveckling allenast genom doktrinen, som sökt efter sitt av »sakens natur» och analogier utreda kompetenskonfliktfrågorna. Men genom ej minst de internationella konferenserna i Haag rörande den privat internationella rätten hava numera kommit till stånd dels åtskilliga konventioner beträffande processrättsliga, äktenskapsrättsliga och förmynderskapsrättsliga kompetenskonflikters lösning, dels vidlyftiga men ingalunda avslutade förberedelser för dylika konventioner beträffande andra privaträttsliga kompetenskonflikter t. ex. rörande konkurs, fastigheter, kontrakt o. s. v. Därjämte hava framför allt inom sjörätten och växelrätten en internationell unifiering förberetts eller åvägabragts, som nära berör frågan om kompetenskonflikternas lösning på detta område. Skall emellertid här Sverige förhålla sig icke blott passivt och mottagande, d. v. s. nödgas för sin del acceptera vilka regler som helst, som av andra

stater antagits, och som formulerats med fäst avseende å dessas intressen, så måste även i förarbetena en insats göras från den svenska vetenskapens och forskningens sida, vilken för närvarande är så gott som omöjlig. De synpunkter, som för Sveriges del borde framhållas och eventuellt tilltvingas beaktande, bero delvis på den svenska borgerliga rättens nationella egenomligheter men framför allt på den svenska rättens allmänna karaktär och principer, på existensen eller frånvaron av utformade svenska rättsregler oavsett deras materiella innehåll och ytterst på det sätt, varpå kompetenskonfliktfrågorna skulle på egen hand av svensk rätt lösas, därest ingen internationell reglering skett eller sker».

Om befrämjande av vetenskaplig forskning och undervisning i internationell rätt.

(Forts.)

Jag kan icke finna annat än att utskottet med sin syn på saken beträffande denna fråga, huru de internationella reglerna tillkommit, har gått förbi hela denna sida och knappast yttrat sig härom utan slagit in på det andra spörsmålet, undervisningsfrågan. Vad jag härom läst upp ur promemorian ger ju klart och tydligt vid handen, att detta måste betecknas såsom en brist. Skola vi icke här i Sverige på detta område stanna efter, och såsom i skrivelsen andragits, nödgas utan vidare godtaga vad andra stater bestämma, torde kraftigare åtgärder än hittills böra vidtagas. Det är syftet med motionen. Men den åsyftar också något som utskottet närmast vänt sig mot, nämligen undervisning, ty det lider intet tvivel, att den praktiske juristen, den praktiskt tillämpande domaren i vårt land understundom måste avgöra dylika kompetensregler, vartill han knappt befinnes rustad.

I den delen kan jag också åberopa ett yttrande i promemorian där det säges: »Men ännu skarpare framträder detta missförhållande om man betänker, att trots bristen på erkända svenska kompetensregler och trots frånvaron av internationell kompetensreglering de svenska domstolarna gång på gång, så snart en utlänning är part i ett förhållande eller eljest förhållandet kan falla under annan rätt än svensk, äro skyldiga att giva en lösning av kompetenskonflikten».

Jag kan av egen erfarenhet också peka på att dylikt inträffar. Frågan gällde ett brottmål — fallet är kanske icke fullt analogt med vad jag förut anfört, ty, såsom jag nämnde i början, är ju förutsättningen för att ett rättsförhållande skall kunna komma under dessa internationella rättsinstitut den, att subjekten för rättsförhållandet äro undersåtar i olika stater. Subjektet i detta fall var en svensk medborgare och det gällde ett brottmål. Mannen blev häktad i utlandet och utlämnad av den främmande staten till Sverige. Den främmande staten fäste emellertid vissa villkor vid utlämnandet. Ifrågavarande person hade begått en mängd brott, 15 eller 20 olika, men den utlämnande staten hade uppställt det fatala villkoret, att den tilltalade icke här i landet finge ådömas högre straff än han skulle ha varit underkastad, om han hade dömts uti ifrågavarande — en sydamerikansk — stat.

*Om befräm-
jande av veten-
skaplig forsk-
ning och un-
dervisning i
internationell
rätt.*

(Forts.)

Huru denna kompetenskonflikt skulle kunna lösas var omöjligt att förutse och frågan var ju heller icke av den stora vikt, som andra frågor kunna äga på detta område, av den anledning att, därest den svenska domstolen — som till slut icke kunde taga hänsyn till det uppställda villkoret — därmed skulle ha överskridit sin befogenhet, så hade ju vederbörande rätt att klaga över detta. Fallet är därför, det medger jag, icke fullt analogt, men det tangerar åtminstone detta område och sådana fall, som jag åsyftat komma att inträffa mera talrikt för varje dag.

Sedan utskottet i denna del anfört något från vår synpunkt sett mycket glädjande — det räknar upp hur förträffligt detta är ordnat i utlandet — kommer utskottet till den slutsatsen att för vår del här i Sverige kunna vi icke anses vara vanlottade. Utskottet yttrar nämligen, att ämnet internationell rätt är knutet vid icke mindre än sex lärostolar i riket. Denna uppgift torde vara hämtad ur den promemoria, som är fogad vid motionen. Dessa lärostolar äro: två i Uppsala, en i Lund, två vid högskolan i Stockholm och slutligen en liten befattning av obetydlig art vid sjökrigshögskolan. Jag vill dock vis å vis den sistnämnda erinra, att den är förenad med ett arvode på endast 600 kronor vartannat år, och det torde icke kunna innebära full säkerhet att alltid erhålla en målsman för vetenskapen av högre vetenskapligt värde, på denna befattning. Det är således sant, att ämnet, på sätt utskottet uppgivit, är knutet vid dessa lärostolar. Men om herrarna betänka med vilka ämnen dessa ifrågavarande discipliner äro sammanfogade, så framgår, att de icke utgöra självständiga professurer. Vid universitetet i Uppsala finns det en lärostol i statsrätt, förvaltningsrätt och folkrätt, varjämte privat internationell rätt förenats med civilrätt. I Lund äro ämnena statsrätt, folkrätt, förvaltningsrätt och kyrkorätt förenade till en lärostol och vid högskolan i Stockholm omfattar den ena lärostolen folkrätt, statsrätt, förvaltningsrätt och statskunskap samt den andra internationell privaträtt med encyclopedi och straffrätt. Om herrarna således tänka på, med vilka ämnen undervisningen i internationell rätt är förenad, så betingas ju föreningen i någon mån av ämnenas natur, men det är dock så stora ämnen, att den internationella rätten måste bli lidande på grund av denna sammankoppling och bliva styvmoderligt behandlad.

Det finns visserligen angivet i motionen att genom kungörelsen den 20 juni 1913 bestämts, att internationell privaträtt skall utgöra särskilt examensämne i juris kandidatexamen, men denna bestämmelse är så nyligen tillkommen, att jag icke kan yttra mig därom. Jag har icke någon som helst erfarenhet av hur detta kan ha slagit ut. Men om jag skulle draga någon slutsats från den tid, då jag vistades vid universitetet, vore det beklagligt, ty på den tiden fanns icke ens någon lärobok uti dessa ämnen utan endast ett litet kompendium i folkrätt, som man läste in på en dag. Det var all undervisning, som lämnades i dessa ämnen.

Jag nämnde för en stund sedan att i promemorian angavs,

hurusom den praktiske juristen gång på gång måste tillämpa dessa regler och att han därvidlag just på grund av den bristande undervisningen står ganska maktlös. Åtminstone är det för honom förenat med svårigheter att avgöra dessa kompetensregler.

Jag kan även härvidlag återropa en nådig kungörelse av den 29 juni 1912. Jag medger, att den är av senare datum än den sista examensstadgan, som dock sedermera blev ändrad år 1913, såsom jag framhållit. Det är angivet i motionen, att enligt nådiga kungörelsen den 29 juni 1912 angående villkoren för inträde i utrikesdepartementets tjänst, attaché bör under den föreskrivna provtjänstgöringen genom fortsatta studier utveckla och förvärva insikter i bland annat folkrätt och för sådant ändamål, då tillfälle därtill erbjuder sig och såvitt utan eftersättande av tjänstens fordringar kan ske deltaga i kurser och annan praktisk eller teoretisk undervisning. I ämnet underkastas vederbörande sedermera prövning inför en särskild antagningskommission. Det måtte väl av den sista omständigheten också framgå att det är en ganska bestämd lucka på detta område, då man anser det vara tvunget att fylla den med en examen inför en kommission, sedan den akademiska examen är avlagd. Det förefaller mig därför som om motionärerna — jag vågar verkligen påstå det — på ett uttömmande sätt styrkt, att det ytterst viktiga område, som det här gäller, icke blivit tillgodosett på ett sätt, som det skulle och borde vara. Jag kan icke neka till, att jag finner ett visst stöd för denna min mening i ett av de argument, som utskottet återopat för sitt avstyrkande av motionen. Utskottet hyser nämligen betänkligheter för, att därest vi för närvarande inrätta en professur i detta ämne, skulle vi icke få någon kompetent sökande därtill. Jag kan icke finna annat, än att om denna utskottets uppfattning är riktig, nämligen att det icke skulle finnas någon kompetent sökande till en dylik tjänst, så måste väl den undervisning, som för närvarande lämnas och som dock är nödvändig, vara ganska underhållig.

Det skulle vara frestande nog att ingå på en del av de andra argumenten i utskottets utlåtande, men med återopande av den sena timmen skall jag underlåta att göra detta. Jag tror, att jag kan inskränka mig till att säga, att man kan vända nästan alla argumenten snarare till förmån för motionen än tvärtom. Jag förstår emellertid mycket väl, att riksdagen skall skygga för, när i en enskild motion yrkas inrättande av en professur, men jag vill först och främst erinra om, att det finnes en professur i statistik i Uppsala, som dock har sin yttersta grund i en enskild motion. Vidare är det så, att motionen icke med nödvändighet kräver detta, utan hänvisar till, att det torde finnas andra medel för att tillgodose det syfte, som motionärerna haft. Ett kan ju vara att utveckla examensstadgan eller kanske omplacera ämnena inom den juridiska fakulteten. Därigenom kunde möjliggöras kanske, att denna doktrin blir tillgodosedd på ett bättre sätt, än vad den, jag upprepar det, för närvarande är.

Om befrämjande av vetenskaplig forskning och undervisning i internationell rätt.

(Forts.)

*Om befräm-
jande av veten-
skaplig forsk-
ning och un-
dervisning i
internationell
rätt.*

(Forts.)

Det är dessa omständigheter, herr talman, som gör, att jag verkligen, fastän utskottet är enhälligt på denna punkt, vågar framställa yrkande på bifall till motionen och avslag på utskottets hemställan.

Herr H a m m a r s k j ö l d: Motionären har givit utskottet det erkännande, att det behandlat motionen med stor välvilja, och det tror jag verkligen, att han har skäl till, ty vi ha alls icke förnekat, att det kunde vara nyttigt att ha en sådan professur, som här är ifrågasatt. Men vi ha däremot icke känt oss övertygade om, att det är någon nödvändighet att få den, och slutligen ha vi funnit, att det, för närvarande åtminstone, möter mycket stora svårigheter att få en sådan professur besatt med lämplig innehavare. Utskottets ledamöter ha ju icke någon ingående kännedom om de juridiskt bildade männen här i landet, men vi ha försökt tänka efter, huru många som skulle kunna vara kompetenta till en sådan professur, och icke funnit mer än två eller högst tre, och ingen av dem är i den ställningen, att han skulle vilja utbyta sin plats mot en professur i folk-rätt. Att inrätta en ny professur i ett ämne, där man kanske på långa tider icke har någon utsikt att få någon kompetent innehavare, har synts utskottet icke vara lämpligt. Och, såsom utskottet nämnt, det är ytterst få personer i vårt land, som ägna ett ingående studium åt detta ämne. Förrän intresset visat sig vara större och ett starkare behov gjort sig gällande, har det icke synts utskottet möjligt att tänka på att inrätta en ny professur i ämnet, och då borde väl förslaget därom komma från Kungl. Maj:t. Ty det är väl ytterst sällan, om ens någonsin, en professur kommer till på enskild motionärs hemställan.

Så är det en annan omständighet, som utskottet starkt betonat, nämligen att det fordras alldeles särskilda personliga egenskaper hos en sådan innehavare. Jag skulle vilja påstå, att detta betyder mycket mera för innehavaren av en professur i folk-rätt än för innehavaren av en professur i andra juridiska läroämnena.

Slutligen har utskottet visat på en utväg, om en verkligt kvalificerad person träder fram. Då står det ju i Kungl. Maj:ts skön, eller det kan naturligtvis också ske i en enskild motion, att väcka förslag om inrättande av en personlig professur för en så kvalificerad man. Det har praktiserats många gånger förut, och det finnes intet hinder att använda det sättet även i detta fall.

Motionärerna hava även talat om, att man skulle skriva och begära, att Kungl. Maj:t skulle tänka på andra medel. Utskottet har icke kunnat räkna ut, vilka andra medel som gärna kunde komma i fråga mer än ett, och det är, att om någon skulle vilja särskilt utbilda sig i ämnet, skulle han få reseunderstöd för att studera i utlandet. Den utvägen kan ju utskottet emellertid icke behöva särskilt påpeka, då Kungl. Maj:t snart sagt dagligdags använder den för att bereda studietillfälle åt personer, som i ett eller annat ämne vilja skaffa sig ökad utbildning.

Utskottet har trott, att motionärerna knappast verkligen på all-

var tänkt sig, att förslaget om professuren skulle bifallas. För min del tror jag, att det är mycket bra, att frågan väckts på tal, och den må gärna komma igen, när den blivit mera mogen, men för närvarande hemställer jag, att utskottets förslag måtte bifallas.

Om befrämjande av vetenskaplig forskning och undervisning i internationell rätt.

(Forts.)

Herr Hjärne: Herr talman! Det förefaller nästan som om utskottet — oaktat den välvilja det har visat mot motionen såsom sådan — skulle hava fattat sin uppgift tämligen snävt, ty utskottet förutsätter utan vidare, att huvudsaken i denna motion är upprättande av en specialprofessur i de ifrågavarande ämnena. Utskottet har mot en sådan lösning av frågan anfört åtskilliga skäl och åberopat åtskilliga fakta, som jag dock icke vill spilla någon tid på att granska vid denna sena timme.

Men å andra sidan synes det mig, som om utskottet väl skulle kunnat komma till ett annat resultat än som nu är fallet, då utskottet uttalat den önskan, att om en kompetent person på detta område framträder, en sådan person måtte erhålla en personlig professur i dessa ämnen. Nej, vad som är huvudsaken i denna motion det är väl att vi här i landet måtte få tillgång till sådana sakkunniga, som kunna biträda med upplysningar icke blott åt Kungl. Maj:t och ämbetsverken utan också åt allmänheten i fråga om dessa internationella rättsförhållanden. Såväl de internationella rättsförhållanden, vilka beröra nationerna såsom sådana — folkrätten — som den internationella privaträtten hava i våra dagar tillvunnit sig allt större betydelse på grund av folkens närmande till varandra på mångfaldigt sätt, och då kan det ju väl sägas vara en stor brist här i landet att vi icke äga tillgång till verkliga experter på detta område. Huru man skulle kunna erhålla sådana experter är en sak för sig och jag vill icke förebrå utskottet, att det icke med de krafter, som stodo till buds, varit i stånd att föreslå lämpliga utvägar. Men vi veta, att det icke blott är genom inrättande av en professur som dylika uppgifter kunna lösas, utan det finns många andra utvägar. I främmande länder har man anställt experter icke blott i utrikesdepartementen utan också i andra ministerier och i ämbetsverken, experter som äro hemmastadda på den internationella privaträtts och folkrätts område. Likaså finns det i åtskilliga länder hela institut, som hava till uppgift att bearbeta ämnen, fallande inom dessa rättsområden. Huvudsaken är icke att befordra vissa personer utan framför allt att söka åstadkomma samhällsgagneligt arbete. Man skulle kunna tänka sig att man här upprättade ett institut för gynnande av studier på detta område, vare sig dess medlemmar slutligen komme att tillhöra institutet såsom ordinarie medlemmar eller saken ordnades på annat sätt. Man skulle kunna prisbelöna skrifter och giva stöd åt vissa forskningsuppgifter o. s. v.

Nu har man på senare tider kanske hört talas om, att det är meningen att i Kristiania i sammanhang med det norska Nobelinstitutet upprätta ett institut, som också skulle kallas *Institut de droit international*, och jag kan icke se något skäl varför vi icke

*Om befräm-
jande av veten-
skaplig forsk-
ning och un-
dervisning i
internationell
rätt.*

(Forts.)

— ehuru vi icke äga ett sådant Nobelinstitut för den allmänna fredens befordran — skulle kunna bestå oss med något dylikt för befrämjande av studier inom den internationella rättens område. Jag lämnar sålunda därhän, huru det kan förhålla sig med frågan om en professor i dessa ämnen och vill icke upptaga tiden med att granska ett och annat, som väl skulle kunna erbjuda tillfälle till granskning i utskottets utlåtande. Men jag vill för min del yrka, att kammaren måtte sätillvida visa sitt intresse för den fråga, som här bragts å bane, att kammaren åtminstone delvis lämnar sitt understöd åt motionens grundtankar. Jag vill dock icke gå så långt, att jag yrkar, att kammaren skall bifalla motionen i dess helhet, utan vill endast yrka, att kammaren ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning rörande lämpliga åtgärder till befrämjande av vetenskaplig forskning och undervisning i ifrågavarande ämnen samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen må kunna föranleda.

Herr von Geijer: Herr vice talman! Med anledning av den siste talarens yttrande och det förslag, som av honom framställdes för kammaren, skall jag för min del anhålla att med frånträdande av mitt eget förslag få biträda herr Hjärnes.

Herr Hellberg: Ja, det kan ju vara överflödigt att tillägga något till vad som redan blivit sagt — jag förmodar nämligen, att efter herr Hjärnes uppträdande denna sak är avgjord. Jag har blott känt ett behov att för egen del säga, att det hade varit mycket beklagligt om en sådan sak som denna skulle ha kommit att avgöras i enlighet med utskottets hemställan. Jag får uppriktigt säga, att jag under min riksdagstid knappast läst ett yttrande som förefallit mig sakligt svagare än det, som utskottet avgivit. Jag skall icke fästa mig vid de olika avslagsskal, som däri framhållits och icke heller svara på, vad utskottets ordförande yttrat, huru frestande det än kunde vara. Man jag vill betona en synpunkt, som i dessa dagar borde ha genklang i denna kammare, och det är, att de åtgärder, som här skulle komma att vidtagas, måste i eminentaste mening såsom utvecklingen på senare tid gestaltat sig betraktas såsom *verkligt nationella försvarsåtgärder*. För mig synes det vara fullkomligt oförsvarligt, att en liten stat som Sverige, vilken såsom det uttryckligen framhålls både av motionärerna och kanske ännu starkare i den sakkunnigbilaga, som åtföljer motionen, i dessa tider borde ha stor anledning att just på den internationella rättens område göra sig gällande, står så att säga utan organ och verktyg, medan man runt omkring i alla länder på detta område rustar sig för de uppgifter som föreligga. Ett sådant tillstånd förefaller mig i högsta grad otillfredsställande.

Jag ber därför att få instämma i det yrkande som framställdes av herr Hjärne, då jag förmodar detta har största utsikten till fram-

gång och dessutom lägger frågan på en vidare bas än den som erbjuder sig efter motionärernas framställning.

Om befrämjande av vetenskaplig forskning och undervisning i internationell rätt.

(Forts.)

Herr M a n n h e i m e r: Herr talman! Icke heller jag skall mycket förlänga debatten i denna fråga. Anledningen till att jag tillåter mig taga ordet är den, att det förekommer ett uttryck i detta betänkande, som det från flera synpunkter skulle vara mindre lyckligt att lämna oemotsagt av en enskild praktisk jurist. Utskottet säger: »Utskottet vill också ifrågasätta, huruvida någon avsevärd fördel skulle komma den enskilde praktiske juristen till godo genom vidgade kunskaper i internationell rätt.» Av den förste ärade talararen har framhållits, att praktiska jurister, för vilka han kan sägas vara en representant, vid många tillfällen under utövandet av sin verksamhet känna ett behov av ökade kunskaper på detta rättsområde. Jag skall be att ifrån den erfarenhet, som jag har som enskild praktisk jurist — och jag tror, att jag kan säga, att denna min erfarenhet delas av alla mina yrkeskamrater — få förklara, att vid många tillfällen och under de senare åren allt mer och mer har den brist på litteratur, som förefinnes på detta område, varit verkligt kännbar. Det uppstår därigenom vid många tillfällen stora svårigheter för advokaten, då han skall besvara spörsmål angående detta ämne. Jag tror, att vilken åtgärd, som än vidtoges — det må nu vara inrättande av en professur eller åstadskommande av ett institut på det sätt, som herr Hjärne antydde — och som skulle kunna befordra tillkomsten av större kännedom på ifrågavarande område i vårt land, så skulle den av samtliga de enskilda praktiska juristerna, för vilka jag här anser mig vara målsman, hälsas mycket välkommen.

Jag ber för min del, herr talman, att få yrka bifall till herr Hjarnes förslag.

Efter det överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr vice talmannen, som sedan herr talmannen uppstått och avlägsnat sig, övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, att beträffande nu föredragna utlåtande vore under överläggningen yrkat dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, av herr Hjärne, att riksdagen i anledning av förevarande motion ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning rörande vidtagande av lämpliga åtgärder till befrämjande av vetenskaplig forskning och undervisning i ifrågavarande ämnen samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Sedermera gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarades propositionen på bifall till herr Hjarnes yrkande vara med övervägande ja besvarad. Jämlikt § 63 mom. 3 riksdagsordningen skulle detta beslut genom utdrag av protokollet delgivas medkammaren.

Herr *Lindblad, Ernst*, väckte en motion, nr 90, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av en statens vårdanstalt för alkoholister.

Denna motion blev på begäran bordlagd.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet Kungl. Maj:ts vid sammanträdets början avlämnade nådiga proposition, nr 185, med förslag till ändrad lydelse av § 2 4:o och § 3 10:o tryckfrihetsförordningen.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet följande denna dag avlämnade nådiga propositioner:

nr 165, med förslag till förordning angående stämpelavgiften;

nr 166, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ samt 6 kap. i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper; samt

nr 167, med förslag till förordning om vissa ändringar i 6—10 §§ i förordningen den 20 april 1906 angående en särskild stämpelavgift för försäljning av punsch, arrak och rom.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts under sammanträdet avlämnade nådiga propositioner:

nr 168, angående tilläggspension åt tre distriktslantmätare; och

nr 188, angående förhöjning i gratialen åt avskedad manskap vid armén.

Föredrogs och hänvisades till särskilda utskottet nr 1 nedan nämnda denna dag avlämnade Kungl. propositioner:

nr 190, angående anställande av dels en extra föredragande inom sjöförvarsdeparatamentet och dels en mariningenjörsstipendiat över stat;

nr 191, angående anordnande av telefonförbindelse mellan Holmön och Holmögadds kustsignalstation; samt

nr 192, angående användande av ett till anställande av försök med minmateriel beviljat belopp.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet följande under sammanträdet avlämnade nådiga propositioner:

nr 164, angående upplåtelse av två områden å Kungl. Djurgården till Stockholm—Rimbo järnvägsaktiebolag;

nr 187, angående vidtagande av vissa ändringsarbeten i arméförvaltningens ämbetshus; samt

nr 189, angående vissa ändringar i avlöningsreglementet för tjänstemän vid statens vattenfallsverk den 29 augusti 1913.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade nådiga propositioner:

nr 169, angående upplåtande av en lägenhet från den till kronopark avsatta delen av förra häradsskrivarbostället Viksjö nr 2 i Uppsala län;

nr 170, angående försäljning av viss del av förra militiebostället Ryssvi nr 1 i Uppsala län;

nr 171, angående försäljning av förra länsmansbostället Balingstaby nr 5 i Uppsala län;

nr 172, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Åraslöv nr 15 i Kristianstads län;

nr 173, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Abullaberga nr 1 i Kristianstads län;

nr 174, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Karup nr 2, 3 i Kristianstads län;

nr 175, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Kjällsby nedra nr 1 med Kyrkotegen nr 1 i Göteborgs och Bohus län;

nr 176, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Örby nr 2 Bossgård med Kungsfors nr 1 i Älvsborgs län;

nr 177, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Flo nr 4 Björn Anundsgård i Skaraborgs län;

nr 178, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Karstorp nr 1 i Skaraborgs län;

nr 179, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Pålsboda nr 1 och Folkasboda nr 1 i Örebro län;

nr 181, angående försäljning av områden från kungsladugården Skälby med Värnsås i Kalmar län;

nr 182, angående upplåtande av lägenheter från kungsladugården Horn nr 1 i Kalmar län;

nr 183, angående upplåtande av lägenheter från Kungsörs kungsladugård i Västmanlands län; samt

nr 184, angående upplåtande av lägenheter från kronoegendomen Stora och Lilla Ävesta i Kopparbergs län;

Anmälades och bordlades statsutskottets utlåtande och memorial:

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts i vissa punkter under åttonde huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställningar jämte med anledning därav väckta motioner;

nr 23, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om försäljning av Karlbergs kungsgård m. m.; och

nr 24, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under riksstatens sjätte huvudtitel;

lagutskottets utlåtande nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 5, 25, 48, 77, 99, 101, 120—124, 126—128, 134, 139, 144 och 164 §§ i lagen om försäkringsrörelse den 24 juli 1903 och till lag innefattande tillägg till lagen om försäkringsrörelse den 24 juli 1903; ävensom

första särskilda utskottets utlåtanden:

angående regleringen av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel, omfattande anslagen till lantförsvarsdepartementet;

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättande från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar av åtskilliga kostnader för vissa nya byggnader vid armén;

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättande från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar av vissa förskottsvis utgivna medel;

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande av ett vinterstall vid Norrlands artilleriregementes kasern-etablissemang i Östersund m. m.; och

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ångpanneanläggning m. m. för Göta livgarde.

Justerades tolv protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,40 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.
